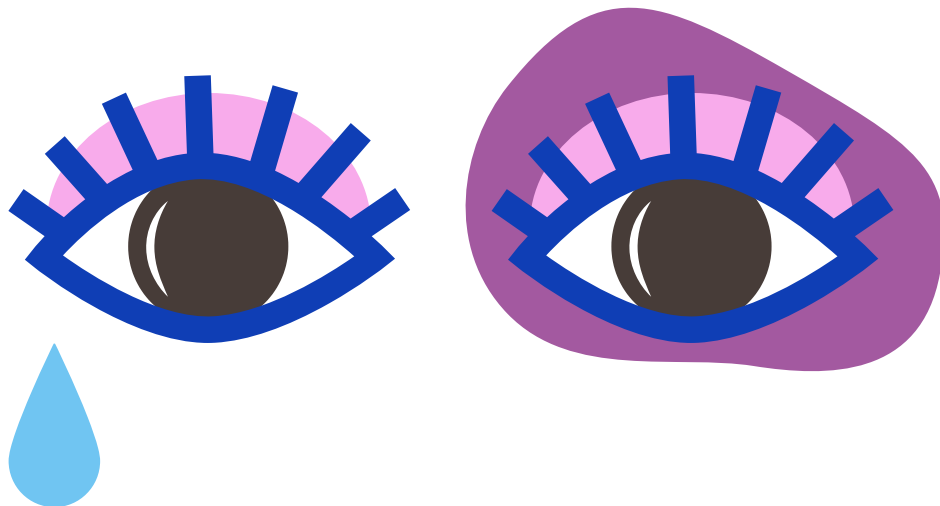

Faresignaler forud for drabsforsøg i parforhold

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE FRA OFFERETS PERSPEKTIV

Speciale i Kriminologi 2022

Studerende: Anna Bernsen

Vejleder: Annick Prieur

Antal ord: 21.657

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg/vi egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende opgave. Alle citater i teksten er markeret som sådanne. Jeg/vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Jeg/vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg/vi inde for, at oplysninger om antal ord stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

This qualitative thesis seeks to identify the danger signs that precede an attempted homicide in an intimate relationship. A literature review focused on Nordic studies shows that the term risk factor is typically used in connection with quantitative research, which is why the term danger signs will be used in this project.

The collected data for this thesis consists of five qualitative interviews with women who have survived an attempted homicide committed by their intimate partner. Subsequent to the data collection, the interview transcripts have been subject to an inductive coding process which included the use of thematic narrative analysis. The data processing resulted in the identification of several danger signs in the course of events leading up to the attempted homicides.

Violence was found to be a significant danger sign. The informants spoke of being subject to psychological violence at the beginning of the relationship, in the form of e.g. social control, stalking, threats, manipulation and jealousy. As the psychological violence intensified over time, physical violence was additionally introduced in the relationships. Furthermore, it was found that other significant danger signs include low self-esteem within the informants, isolation from the surrounding world as well as feelings of shame, guilt and/or self-blame. The homicide attempts covered within this thesis have overarchingly taken place in connection with the informants initiating to terminate the relationship with their abuser.

The discussion is centered around routine activity theory and feminist criminology. The founders of routine activity theory originally argued that public spaces were more dangerous compared to private homes since the convergence of a suitable target and a motivated offender in the absence of a capable guardian is more likely to happen here. However, it is concluded on the basis of the analysis that the informants were more likely to be subject to violence in the privacy of their own home, since there was no one to intervene. Furthermore, it was found that friends and family can assume the role of capable guardians if they are made aware of the violence and are able or willing to intervene.

Control plays a significant role when it comes to intimate partner violence. Feminist criminology argues that in a patriarchal society, men possess the power and control over women. This is seen time and again in the analysis where the abusers of the informants obtain control over them, for example by controlling their behavior, with whom they socialize, and what they do.

Forord

Først og fremmest vil jeg gerne sige tusind tak til "Annika," "Bonnie," "Cecilie," "Diana" og "Emily" for jeres medvirken. Tak fordi I så åbent fortalte om jeres erfaringer med vold og lukkede mig ind i jeres tanker og følelser. Uden jer kunne jeg ikke have skrevet dette speciale.

Derudover vil jeg også gerne sige tak til Annick Prieur for god og grundig vejledning, feedback og inspiration gennem hele forløbet.

Også tak til min kæreste, veninder og familie som har opmuntret mig undervejs. En stor tak til jer, som også har hjulpet med feedback og korrektur samt sat mig i forbindelse med projektets informanter.

Nu vil jeg se frem til at komme ud i "virkeligheden" og bruge min viden til at forebygge vold og drab i nære relationer.

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	1
2 PROBLEMFELT	2
3 LITTERATURREVIEW	3
3.1 DANSK FORSKNING	3
3.2 NORDISK FORSKNING	5
3.3 OPSUMMERING AF LITTERATURREVIEW	6
3.4 PROBLEMFORMULERING	7
4 BEGREBSAFKLARING	8
4.1 VOLD	8
4.1.1 FYSISK VOLD	8
4.1.2 PSYKISK VOLD	8
5 DET KVALITATIVE STUDIE	9
5.1 MULTIPLE CASESTUDIE	9
5.2 UDVÆLGELSE AF CASES	9
5.3 KVALITATIVE FORSKNINGSKRITERIER	10
5.3.1 VALIDITET	10
5.3.2 RELIABILITET	10
5.3.3 GENERALISERBARHED	11
6 METODE	12
6.1 FÆNOMENOLOGISK STANDPUNKT	12
6.2 UDVÆLGELSE AF INFORMANTER	12
6.3 REKRUTTERING AF INFORMANTER	13
6.4 DET SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEW	15
6.5 INTERVIEWSITUATIONEN	15
6.6 ETISKE OVERVEJELSER	16
6.7 KODNING	17
6.8 TEMATISK NARRATIV ANALYSE	18
7 TEORETISK RAMME	19
7.1 ROUTINE ACTIVITY THEORY	19
7.2 FEMINISTISK KRIMINOLOGI	20
8 ANALYSE	22

8.1 FORSTÅENDE ANALYSE	22
8.2 ANALYSESTRATEGI	22
8.3 RESULTATER AF ANALYSEN	23
8.3.1 VOLD I BARNDOMMEN	23
8.3.2 LAVT SELVVÆRD	24
8.3.3 FORHOLDETS BEGYNDELSE	25
8.3.4 PSYKISK VOLD	27
8.3.5 BØRN	29
8.3.6 KONTAKT MED OMVERDENEN	29
8.3.7 ISOLATION	31
8.3.8 ÆNDRINGER I FORHOLDET	32
8.3.9 PSYKISK SYGDOM	32
8.3.10 ALKOHOL/STOFFER	32
8.3.11 FYSISK VOLD	33
8.3.12 FØLELSER AF SKYLD, SKAM OG SELVBEBREJDELSE	34
8.3.13 FORHOLDETS AFSLUTNING	35
8.3.14 OVERLEVELSE	36
8.3.15 EFTER DRABSFORSØGET	37
8.3.16 OPSUMMERING AF ANALYSEN	38
 9 DISKUSSION	 39
 9.1 ROUTINE ACTIVITY THEORY: RISIKO FOR VOLD	 39
9.2 FEMINISTISK KRIMINOLOGI: VOLD SOM ET STRUKTURELT PROBLEM	42
 10 KONKLUSION	 45
 11 REFERENCER	 46
 BILAG	 50
 BILAG 1 – INTERVIEWGUIDE	 50
BILAG 2 – SLUTKODELISTE	51

1 Indledning

Drab på kvinder er et emne, som har optaget mange danskere i første halvår af 2022. Året startede med fem kvindedrab på blot to måneder, hvoraf fire af drabene blev begået af kvindens tidligere eller nuværende partner. Dette satte gang i en større, offentlig debat om kvinders sikkerhed – både når de bevæger sig i byrummet og inden for hjemmets fire vægge (Støttrup 2022). Debatten fik også opmærksomhed fra politikere. Partierne Enhedslisten, Socialistisk Folkeparti og Radikale Venstre fremsatte i februar et forslag om at lave en national handlingsplan mod partnerdrab. Dette førte til, at der lidt over en måned senere blev afholdt samråd på Christiansborg, hvor handleplanen blev diskuteret i detaljer (Folketinget 2022: 1).

Også organisationer, medier og enkeltpersoner har blandet sig i debatten. I et debatindlæg til Jyllands-Posten argumenterede Erik Christensen, formand for Det Kriminalpræventive Råd, for, at en national handlingsplan mod partnerdrab bør indeholde forebyggelsestiltag, men at der også bør forskes mere i emnet (Christensen 2022).

Dermed er mange af de myter, som omgærder partnerdrab, omsider ved at blive aflivet. Tidligere har der været en tendens til, at partnerdrab blev anset som et privat anliggende og ikke en kriminel gerning. En familietragedie, som ikke kunne forebygges – blot begrædes når tragedien ramte endnu en gang (Danneskiold-Samsøe et al. 2011: 28). I dag ved vi, at partnerdrab som regel ikke rammer som et lyn fra en klar himmel, da der som oftest har været fysisk eller psykisk vold forud for drabet (Rasmussen et al. 2016: 35). Skal samfundet generelt blive bedre til at forebygge denne form for drab, vil identifikationen af faresignaler og risikofaktorer være et godt sted at starte. Dette speciale er der derfor et bidrag til vores kollektive viden om partnerdrab og hvordan de forebygges.

2 Problemfelt

I gennemsnit bliver 12 kvinder hvert år dræbt af deres tidligere eller nuværende partner. Dette er mange set i lyset af, at der begås omkring 50 drab årligt i Danmark (Thomsen 2020: 19;25;29). Samtidig udgør partnerdrab over halvdelen af alle drab på kvinder i Danmark, mens mandlige ofre for partnerdrab kun udgør 8,9 procent af alle drab på mænd (Ibid.: 29). Partnerdrab er altså en forbrydelse, som især berører kvinder, hvorfor dette projekt fokuserer på kvindelige ofre og mandlige gerningspersoner.

Fænomenet partnerdrab kan studeres fra flere vinkler. Den eksisterende danske litteratur på området er dog hovedsageligt gået til problemstillingen kvantitativt blandt andet ved at studere politirapporter (Rye et al. 2019), domme (Justitsministeriet 2020a) og befolkningsundersøgelser (Rasmussen et al. 2016). Derudover findes der tre større, kvantitative studier om drab generelt: Thomsen (2020), Hart Hansen (1977) og Siciliano (1999) bidrager alle til vores kollektive viden om drab – en viden som strækker sig helt tilbage 1933 (Siciliano 1999).

Kvalitativ forskning på området er dog stærkt begrænset. I en litteratursøgning blev der blot fundet ét studie, som både inddrager kvantitative og kvalitative metoder: *Forebyggelse af drab og dødelig vold i nære relationer* af Rasmussen et al. (2016). Rapportens metoder tæller blandt andet interviews og kvalitative gennemgange af sagsakter og domme (Rasmussen et al. 2016: 23-24).

Dette efterlader rig mulighed for at gå til problemfeltet mere kvalitativt, da der i dansk sammenhæng er et videnshul på området. Dette videnshul søger nærværende speciale at gøre en smule mindre ved at undersøge kvinders kvalitative beskrivelser af det drabsforsøg, som de har overlevet. Ofre og gerningspersoner for partnerdrab udgør to vigtige kilder til bedre at forstå fænomenet. Men da ofre for partnerdrab ikke er her længere til at fortælle deres side af historien, må der tyes til en anden gruppe af informanter: Overlevende af drabsforsøg. Denne type af informant kan i detaljer give et billede af den tid, der går forud for et partnerdrab. Gennem en analyse af de beretninger, som disse informanter bidrager med, kan potentielle faresignaler identificeres.

3 Litteraturreview

Dette afsnit er en samling af al dansk litteratur samt udvalgt nordisk litteratur om risikofaktorer for partnerdrab. En risikofaktor defineres i denne sammenhæng som en ydre eller indre begivenhed, som sker før et partnerdrab, og som kan dokumenteres at være en signifikant årsag til eller forudsætning for drabet (Vatnar 2015: 28). Sat på spidsen kan identifikationen af risikofaktorer være med til at forudse, hvilke forhold der ender i drab.

Den inkluderede litteratur er selektivt udvalgt ud fra relevans, og litteraturreviewet omfatter derfor ikke al litteratur på området. Reviewet er baseret på en systematisk søgning i Aalborg Universitetsbiblioteks digitale database. I første omgang blev der søgt på danske termer i forskellige kombinationer: *drab*, *partnerdrab*, *partnervold*, *risikofaktorer* og *forebyggelse*. Derefter blev der søgt på række engelske termer, ligeledes i forskellige kombinationer: *intimate partner homicide*, *IPH*, *intimate partner violence*, *risk factors* og *prevention*.

Nordisk litteratur er inddraget, da Sverige, Norge og Finland på nogle punkter ligner Danmark socialt og kulturelt. Dette gælder også, når det kommer til partnerdrab. Partnerdrab udgør mellem 22 og 29 procent af alle drab i de fire lande, når der kigges på perioden 2007-2016. Med en andel på 22 procent har Finland den laveste andel af partnerdrab, mens Norge har den højeste andel med 29 procent. Danmark og Sverige har begge en andel på 24 procent (Lehti et al. 2019: 37). Landene har også det til fælles, at ca. 50-60 procent af kvindelige ofre for drab bliver dræbt af deres (eks)partner (Ibid.:38).

3.1 Dansk forskning

***Intimate Partner Homicide in Denmark 2007-2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence* af Søren Rye & Caroline Angel (2019)**

Undersøgelsen er baseret på 77 sager om partnerdrab i perioden 2007-2017, og inkluderer 10 ud af 12 politikredse. Rye et al. kigger specifikt på risikofaktorer forud for et partnerdrab med det formål at forudsige og forebygge denne type af drab (Rye et al. 2019: 37). I undersøgelsen var 65 af gerningspersonerne mænd, mens de resterende 12 var kvinder. De mandlige gerningspersoner befinder sig i aldersgruppen 22 til 88 år, men der er en overvægt af gerningspersoner i alderen 25-49 år (Ibid.: 43). Rye et al. har identificeret en række risikofaktorer, som inkluderer: arbejdsløshed, stof- og alkoholmisbrug, psykisk sygdom, selvmordsindikatorer, tidligere kriminalitet begået af gerningspersonen mod offeret, tidligere kriminalitet begået af offeret, karakteristika i forholdet mellem offer og gerningsperson, graviditet og børn, drabsmetode og gerningsvåben, gerningspersonens opførsel forud for drabet samt gerningspersonens motiv for at begå drabet (Ibid.: 45-50). Rye et al. afslutter studiet med at pointere, at de fleste partnerdrab bliver begået af gerningspersoner (mandlige som kvindelige) der i høj grad er arbejdsløse, udviser indikationer på selvmord, misbruger stoffer eller alkohol og har psykiske udfordringer. Samtidig havde 55 procent af gerningspersonerne truet enten offeret eller en anden person på livet, hvilket gjorde dette til et af de mest almindelige karakteristika (Ibid.: 50). Kun 29 procent af gerningspersonerne var registreret hos politiet, fordi de før drabet havde udøvet vold mod offeret. Derfor finder Rye et al., at politiet kun i cirka en fjerdedel af drabene kunne have grebet ind, før drabet fandt sted, og at det derfor generelt er svært at forebygge partnerdrab. I halvdelen af de 77 sager havde offeret dog betroet sig til andre end politiet og fortalt om det voldelige forhold, hvorfor Rye et

al. opfordrer til, at der skabes en offentlig kommunikationskampagne, hvor tredjeparter tilskyndes til at rapportere deres viden til politiet (Ibid.: 50-51).

Forebyggelse af drab og dødelig vold i nære relationer af Nell Rasmussen, Esther Nørregård-Nielsen & Niels Westermann-Brændgaard (2016)

Studiet er en mixed-method undersøgelse, som både inkluderer kvalitativ og kvantitativ metode (Rasmussen et al. 2016: 5). Det er særligt interessant at kigge på den del af studiet, hvor empirien udgøres af sagsakter vedrørende drab og dødelig vold i nære relationer, og hvor Rasmussen et al. har identificeret en række risikofaktorer hos både gerningspersoner og ofre (Ibid.: 30). Risikofaktorerne er identificeret på baggrund af risikovurderingsmodellerne SARA:SV og MARAC. Modellen SARA:SV anvendes af dansk politi og har til formål at forebygge vold og trusler herom i nære relationer. Værktøjet består af 15 spørgsmål, som voldsudøveren, den voldsramte, pårørende eller andre relevante kilder skal besvare (Ibid.: 25). MARAC-modellen er rettet mod ofre for vold, og skal gennem 24 spørgsmål vurdere risikoen for, at en person udsættes for partnervold igen (Ibid.: 26).

I alt indgår 30 sager om partnerdrab og vold med døden til følge i perioden 2009-2011 i undersøgelsen, hvoraf størstedelen af gerningspersonerne er mænd og ofrene kvinder (Ibid.: 33). Rasmussen et al. finder, at den væsentligste risikofaktor for yderligere vold, dødelig vold eller drab er tidligere fysisk eller seksuel vold begået af mandlige gerningspersoner mod kvindelige ofre (Ibid.: 35). Samtidig er de kvindelige ofre i særlig høj risiko for at blive dræbt, når de tager initiativ til at forlade deres partner. Cirka hvert tredje kvindelige offer blev dræbt, efter de havde fortalt deres partner, at de ville forlade forholdet eller skilles, men endnu ikke var flyttet ud (Ibid.: 36).

Psykisk vold er også en risikofaktor. I to tredjedele af drabene havde den mandlige gerningsperson udøvet psykisk vold i form af eksempelvis stærk dominans, social kontrol, udadreagerende jalousi og isolering af kvinden fra omverdenen (Ibid.: 37). Rasmussen et al. finder også, at trusler på livet samt trusler om alvorlig vold er en risikofaktor. I hver tredje drabssag havde den mandlige gerningsperson flere gange truet med at dræbe partneren, hvis hun forlod forholdet. En mand havde også truet med selvmord, mens i alt tre mænd havde truet med at slå parrets fælles børn ihjel (Ibid.: 38). Andre risikofaktorer som også er værd at nævne, er følgen: Oprapning af frekvensen eller alvoren af den fysiske vold, overtrædelse af polititilhold, tidligere domme for kriminalitet heriblandt vold og drab på tidligere partnere, psykisk sygdom samt alkohol- og stofmisbrug (Ibid.: 37-41).

Intimate partner homicide af Peter Mygind Leth (2009)

Studiet er baseret på obduktionsrapporter fra 36 partnerdrab i Region Syddanmark i perioden 1983-2007. I 30 af sagerne var offeret en kvinde og gerningspersonen en mand (Leth 2009: 199). Studiet har ikke til formål at identificere risikofaktorer i forbindelse med partnerdrab, men opidser derimod en række drabskarakteristika, som sammenlignes med de 101 andre drab, som også blev begået i Syddanmark i den periode. Kvælning var den mest almindelige drabsmetode, og cirka en tredjedel (31 procent) af de kvindelige ofre for partnerdrab blev dræbt på denne måde. I andre typer af drab blev kvælning kun anvendt i 18 procent af sagerne. De mest almindelige drabsmotiver på tværs af køn var jalousi og uoverensstemmelser, som tilsammen udgjorde motiverne i 72 procent af sagerne (Ibid.: 201). Leth bemærker også, at flere drab blev begået i forbindelse med, at det kvindelige offer ville forlade den mandlige gerningsperson (Ibid.: 202). I forhold til alkohol- og stofmisbrug

konkluderes det, at signifikant flere ofre for partnerdrab led af særligt alkoholmisbrug, når der sammenlignes med ofre for andre typer af drab. Det er gældende for sociale forhold, hvor ofre for partnerdrab også var signifikant dårligere stillet end andre drabsofre (Ibid.: 200-202).

3.2 Nordisk forskning

Partnerdrab i Norge 1990-2012: En mixed methods studie av risikofaktorer for partnerdrab af Solveig K. B. Vatnar (2015)

Dette norske studie inddrager både kvantitativt og kvalitativt datamateriale (Vatnar 2015: 37). Det kvantitative data udgøres af alle partnerdrab i Norge i perioden 1990-2012 (N = 177), mens den kvalitative data består af interviews med pårørende til partnerdrab (N = 12) (Ibid.: 38). Studiet har til formål at identificere risikofaktorer forud for partnerdrabene til dels på baggrund af strafferetlige dokumenter, til dels på baggrund af interviews med pårørende til ofre for partnerdrab (Ibid.: 34). Omkring 90 procent af partnerdrabene blev begået af mænd (Ibid.: 48). Vatnar finder blandt andet, at der i 70,6 procent af sagerne var vold forud for drabet. Denne vold var særligt fysisk. Af de drabssager, hvor der var registreret vold, var volden fysisk i 86,9 procent af sagerne og seksuel i 19,5 procent af sagerne. I mange tilfælde var volden dog også psykisk, da der i 79,4 procent af drabssagerne var registreret psykisk vold forud for drabet. Voldskategorierne er ikke gensidigt udelukkende (Ibid.: 70). I over halvdelen af alle partnerdrab (51,4 procent) var der forud for drabet registreret gentagen partnervold, hvilket indebærer, at der er registreret fem eller flere voldsepisoder forud for drabet (Ibid.: 72). Vatnar opsummerer derfor, at partnerdrab typisk ikke er uden forvarsel (Ibid.: 12).

Studiet viser også, at både offer og gerningsperson i mange tilfælde havde været i kontakt med myndighederne. Omkring 72 procent af ofrene og 80 procent af gerningspersonerne havde været i kontakt med enten politiet eller sundhedsmyndighederne. I 40 procent af sagerne havde offerets kontakt med myndighederne resulteret i, at myndighederne havde registreret risiko for partnervold eller drab (Ibid.: 49). Vatnar pointerer derfor, at der i denne kontakt til myndighederne er et betydeligt potentiale for at forebygge partnerdrab.

Vatnar har også identificeret en række andre risikofaktorer såsom: Tidligere begået kriminalitet hos både offer og gerningsperson, indikationer på selvmord, trusler om vold og/eller drab, gerningspersonens udøvelse af social kontrol, stalking, kvælningsforsøg og jalousi mod offeret, samt gerningspersonens udtryk for holdninger, der legitimerede partnervold (Ibid.: 108-115).

Gender-Specific Risk Factors for Intimate Partner Homicide: A Nationwide Register-Based Study af Ghitta Weizmann-Henelius et al. (2012)

Datamaterialet i dette finske studie udgøres af retspsykiatriske mentalerklæringer på 642 personer, som blev dømt for drab i perioden 1995-2004. Af disse personer blev 39 kvinder og 106 mænd dømt for partnerdrab (Weizmann-Henelius et al. 2012: 1522-1523). Formålet med studiet er at identificere kønsspecifikke risikofaktorer hos mænd og kvinder, som er dømt for partnerdrab. Risikofaktorerne er udvalgt efter tidligere fund, og omfatter følgende faktorer: Demografiske karakteristika, karakteristika relateret til drabet, psykosocial og kriminel historik, mentalt helbred og psykopati (Ibid.: 1525-1530).

Weizmann-Henelius et al. fandt signifikante kønsforskelle i fire risikofaktorer: 1) offeret var påvirket af alkohol og/eller stoffer, 2) gerningspersonen var i job på tidspunktet for drabet, 3) skænderier på grund af alkohol og/eller stoffer samt 4) selvforsvar som motiverende faktor for drabet. Weizmann-Henelius et al. konkluderer, at partnerdrab begået af kvinder især er forbundet med selvforsvar i relation til tidligere begået partnervold mod dem (Ibid.: 1530). Derfor argumenterer forfatterne for, at der udvikles separate risikovurderingsmodeller for partnerdrab begået af mænd og kvinder (Ibid.: 1534).

***Socio-demographic and psychosocial characteristics of male and female perpetrators in intimate partner homicide: A case-control study from Region Västra Götaland, Sweden* af Linnea Carlsson et al. (2021)**

Det overordnede formål med dette svenske studie er at identificere risikofaktorer i forbindelse med partnerdrab, samt sammenligne sociodemografiske faktorer i partnerdrab med den generelle population via et case-kontrolstudie (Carlsson et al. 2021: 2-3). Studiets datagrundlag bestod af drabssager i perioden 2000-2016, hvoraf 48 af gerningspersonerne var mænd, mens 10 gerningspersoner var kvinder (Ibid.: 3). Gerningspersonerne er alle bosat i regionen Västra Götaland, og undersøgelsen inkluderer derfor en population på 1,7 mio. svenskere (Ibid.: 8). Studiets metoder inkluderer logistisk regression, bivariat og multivariabel analyse med et konfidensinterval på 95%. Denne analyse blev dog kun udført på datamaterialet for de mandlige gerningspersoner, da der ikke var nok data for kvindelige gerningspersoner (Ibid.: 4-6).

Carlsson et al. finder, at der var signifikante forskelle mellem de mandlige gerningspersoner for partnerdrab, når der sammenlignes med kontrolcasene på tre sociodemografiske faktorer: 1) årlig disponibel indkomst, 2) modtagelse af overførselsindkomst og 3) beskæftigelse. De mandlige gerningspersoner havde dermed en lavere disponibel indkomst, modtog i højere grad overførselsindkomster og var i lavere grad i beskæftigelse end kontrolcasene (Ibid.: 10). Blandt de mest almindelige motiver for at begå partnerdrabet var jalousi og separation/skilsmisse, hvilke var til stede i to tredjedele af partnerdrabene begået af mænd (Ibid.: 11). Carlsson et al. konkluderer, at gerningspersoner for partnerdrab ofte er dårligere stillet socialt og økonomisk, når der sammenlignes med en stikprøve af den brede befolkning (Ibid.: 10). Da der ofte er partnervold forud for partnerdrab, konkluderer Carlsson et al. også, at der er mulighed for at forebygge partnerdrab, når gerningspersonen er i kontakt med myndighederne, heriblandt retsvæsenet og sundhedssystemet (Ibid.: 13).

3.3 Opsummering af litteraturreview

I dansk sammenhæng findes der blot to studier, som direkte beskæftiger sig med risikofaktorer for partnerdrab, nemlig studierne af Rye et al. fra 2019 og Rasmussen et al. fra 2016. Fælles for begge studier er, at de gennemgår sagsakter omhandlende partnerdrab og herigennem identificerer risikofaktorer (Rasmussen et al. 2016: 30 & Rye et al. 2019: 37). Denne metode giver et grundigt og struktureret overblik over karakteristika ved gerningsperson og offer samt risikofaktorer forud for drabet. Empirien giver dog blot adgang til den data, som politiet allerede har indhentet og eksempelvis ikke gerningspersonen eller de pårørendes perspektiver på den romantiske relation eller hændelsesforløbet op til drabet.

Kigges der på den nordiske forskning mere bredt, ses der også her en meget kvantitativ tilgang til problemfeltet. Her er der dog et større fokus på at adskille karakteristika for kvindelige og mandlige gerningspersoner for partnerdrab, da studierne af Carlsson et al. og Weizmann-Henelius et al. begge konkluderer, at hændelsesforløbene og risikofaktorerne er forskellige alt efter køn (Weizmann-Henelius et al. 2012: 1530 & Carlsson et al. 2021: 10). Vatnar går dog mere kvalitativt til værks, da hun også interviewer pårørende til ofre for partnerdrab. Under disse interviews er fokus også på risiko for drab og hvilke faresignaler de pårørende havde bemærket (Vatnar 2015: 42).

Litteraturreviewet viser dermed, at begrebet risikofaktor hovedsageligt bruges i forbindelse med kvantitative studier, der har et større datagrundlag, som kan kvantificeres og eksempelvis bruges til at generalisere ud fra. Da empirien i dette studie udgøres af fem kvalitative interviews, kan der vanskeligt argumenteres for, at datamaterialet kan bruges til at identificere lignende risikofaktorer. Derfor vil begrebet risikofaktor ikke bruges i forbindelse med problemformuleringen. I stedet fokuseres der på hændelsesforløbet op til drabsforsøget, da litteraturen samtidig viser, at drabsforsøget typisk ikke kommer ud af det blå, men at der eksempelvis har været udøvet vold forud for drabet. Derfor vil ordet faresignaler anvendes, som i denne sammenhæng bruges om handlinger og processer forud for drabsforsøget.

Litteraturreviewet understreger desuden, at der er plads til en mere kvalitativ tilgang til problemfeltet. I dansk sammenhæng findes der ikke akademisk litteratur, som inkluderer interviews med overlevende af drabsforsøg begået af deres partner. Studier som disse er dog blevet gennemført i udlandet, eksempelvis *Failed femicides among migrant survivors* af Weil (2016) og *Could we have known? A qualitative analysis of data from women who survived an attempted homicide by an intimate partner* af Nicolaidis et al. (2003).

3.4 Problemformulering

På baggrund af litteraturreviewet og ovenstående argumentation, vil den resterende af nærværende speciale beskæftige sig med følgende problemformulering:

Hvilke faresignaler i hændelsesforløbet op til et drabsforsøg begået af en partner, kan identificeres i interviews med kvinder, som har været ofre for drabsforsøg?

4 Begrebsafklaring

I dette kapitel vil centrale begreber for projektet kort introduceres.

4.1 Vold

Da et drabsforsøg i sig selv er en voldelig handling, er det relevant at inddrage begrebet vold i nære relationer, som i dette projekt defineres som: Truslen om eller udøvelsen af fysisk, psykisk og/eller emotionel vold, det vil sige enhver form for magt mod en anden person, som har til hensigt at påføre skade eller udøve magt og kontrol over dem. Voldsudøveren tilhører offerets "hjemlige omgivelser," og kan eksempelvis være en (eks)partner, forældre eller andet familiemedlem (Flury et al. 2010: 2). Dermed kan der groft skelnes mellem to typer af vold: fysisk og psykisk.

4.1.1 Fysisk vold

Fysisk vold er defineret som enhver type af vold, hvor voldsudøveren intentionelt påvirker ofrets krop, så der er en risiko for, at offeret pådrages fysisk skade, også selvom offeret ikke i det konkrete tilfælde tager skade (Flury et al. 2010: 2). Eksempler på fysisk vold inkluderer slag, spark, skub samt trusler om vold. Fysisk vold inkluderer også seksuel vold. Dette defineres som uønsket seksuel aktivitet, og kan inkludere voldtægt og tvungen oral og anal penetration. Definitionen på seksuel vold inkluderer også handlinger uden fysisk kontakt mellem voldsudøveren og offeret, men hvor offeret eksempelvis tvinges til nøgenhed eller uønskede seksuelle kommentarer og tilnærmelser (Ibid.: 2). Frihedsberøvelse defineres i dette projekt også som fysisk vold.

4.1.2 Psykisk vold

Psykisk vold er defineret som voldsudøverens brug af forskellige typer af adfærd, som har til formål at ydmyge eller kontrollere offeret offentligt eller privat. Denne type af vold inkluderer verbale overgreb, brug af øgenavne, afpresning, verbale trusler, at overvåge og begrænse bevægelser, at begrænse adgang til venner, familie og kolleger, at begrænse økonomisk uafhængighed, samt begrænsning af adgang til information og ressourcer samt adgang til uddannelsesinstitutioner og sundhedsmyndigheder (Ali et al. 2016: 18). Udadreagerende jalousi defineres i dette projekt også som psykisk vold.

5 Det kvalitative studie

I dette projekt udgør kvalitative metoder fundamentet for undersøgelsen. Et af kendetegnene for kvalitativ metode er, at man interesserer sig for individet og dennes oplevelser, erfaringer og udviklinger. Dermed undersøges abstrakte begreber på enten individ- eller gruppeniveau (Brinkmann et al. 2015: 13). Samtidig er kvalitativ metode en fællesbetegnelse for en række forskellige metoder, som alle beskriver et givent problemfelt. Man kan derfor have som mål at beskrive, forstå, forklare, forudsige eller forandre et specifikt socialt fænomen (Riis 2012: 245).

5.1 Multiple casestudie

Et casestudie kan beskrives som *"en empirisk baseret undersøgelse, der udforsker et samtidigt fænomen i en tidsmæssig sammenhæng"* (Neergaard 2007: 17). En helt overordnet fordel ved at benytte casestudiet som forskningsdesign er, at komplekse problemstillinger kan afdækkes via informanternes levede erfaring, da casestudiet kan udforske alternative meninger og fortolkninger (Ibid.: 18). Dette er fordelagtigt for dette projekt, da drabsforsøg kan siges at være en kompleks problemstilling.

I nærværende projekt er det studerede fænomen drabsforsøg, mens empirien udgøres af cases, som skal hjælpe med at belyse fænomenet. Projektets cases udgøres af kvindelige ofre for drabsforsøg, hvis narrativer kan bidrage til en bedre forståelse af faresignaler og forløbet op til et drabsforsøg.

Det multiple casestudie er valgt, fordi det giver mulighed for at undersøge og sammenligne flere cases. Samtidig kan der opnås en større tiltro til resultaterne, da flere cases styrker resultatets præcision og validitet (Ibid.: 21-22). Det er dog afgørende, at casene er udvalgt efter forudbestemte kriterier og at casene ligner hinanden.

5.2 Udvalgelse af cases

Casene, der indgår i dette projekt, er udvalgt formålsbestemt. Dette står i kontrast til udvælgelsesprocessen i kvantitative projekter, hvor udvælgelsen af respondenter/informanter er mere tilfældig. Når casene er udvalgt formålsbestemt, indebærer det, at der er en sammenhæng mellem den valgte problemformulering og casene (Neergaard, 2007: 11).

Generelt findes der to tilgange til udvælgelse af cases: Teoridreven udvælgelse, der sker på baggrund af en teoretisk ramme, og datadreven udvælgelse, der foretages i forbindelse med en induktiv proces på baggrund af den indhentede data (Ibid.: 12). Caseudvælgelsen i dette projekt kan bedst beskrives som datadreven, da der ikke er et teoretisk grundlag, der danner rammen for udvælgelsen af casene. Derimod er casene blevet udvalgt løbende, som de er blevet tilgængelige for projektet. I denne forbindelse er det relevant at pointere, at der grundet emnets sensitivitet var en naturlig begrænsning på adgangen til informanter. I praksis betød det, at jeg kun valgte en enkelt informant fra, da hun ikke levede op til kravet om at have overlevet et drabsforsøg af sin partner. Udvalget af informanter stoppede derfor, da jeg havde fundet frem til fem informanter. Dette antal er valgt, da det tillod en vis variation i casene, men uden at datamaterialet samtidig blev for stort og uoverskueligt at analysere efterfølgende.

Strategien for udvælgelse af cases kan bedst beskrives som tilfældig. Fordelen ved denne strategi er, at den tilfældige udvælgelse kan øge resultaternes troværdighed/validitet (Ibid.:39). Det skal dog her specificeres, at der ikke er tale om en tilfældig udvælgelse på samme måde som ved kvantitative undersøgelser.

5.3 Kvalitative forskningskriterier

Videnskabelige undersøgelser skal leve op til en række forskningskriterier, så læseren kan bedømme, hvor troværdige undersøgelsens resultater og konklusioner er (Andersen et al. 2020: 97). Centralt i dette princip er gennemsigtighed. Det er vigtigt, at forskeren beskriver sin systematik, procedure og metode, så fremtidige forskere kan genskabe den givne undersøgelse. Dette er vigtigt, da forskere som regel bygger videre på eksisterende viden. Transparens i det enkelte studie sikrer dermed, at den kumulative viden indenfor et givent felt er valid (Ibid.: 98).

5.3.1 Validitet

Et andet ord for validitet er gyldighed, og henviser i denne sammenhæng til, om den anvendte metode undersøger det, den skal. Dermed drejer validitet sig om troværdighed (Riis 2012: 257). I dette projekt er det derfor relevant at spørge, om den anvendte metode – semistrukturerede interviews med kvinder, der har overlevet et drabsforsøg – er den bedste til at besvare problemformuleringen. Da problemformuleringen netop fokuserer på faresignaler forud for drabsforsøg, argumenteres der for, at interviews med kvindelige overlevende udgør den bedst mulige metode til at besvare problemformuleringen.

Det er også relevant at tale om gyldighed i forbindelse med interviewsituationen, hvor validitet henviser til informanterne og interviewenes troværdighed. Dette kommer eksempelvis til udtryk gennem muligheden for at stille uddybende spørgsmål, qua valget af det semistrukturerede interview, da dette sikrer, at informant og interviewer har en fælles og valid forståelse af informantens svar (Harrits et al. 2020: 187).

Begrebet troværdighed, som er nævnt længere oppe, skal slutteligt uddybes. I projekter hvor analysetilgangen er forstående, er det ikke relevant at inddrage intern validitet som forskningskriterie, da intern validitet henviser til gyldigheden af en kausalslutning (Andersen et al. 2020: 106). I stedet kigges der på, om et projekt er troværdigt, hvilket i denne sammenhæng handler om, hvorvidt læseren er enig i de dragne konklusioner. Én måde at sikre troværdighed på, er transparens i forskningsprocessen (Brænder et al. 2020: 251). Dette bringer os videre til forskningskriteriet reliabilitet.

5.3.2 Reliabilitet

En undersøgelses reliabilitet henviser til, hvor pålidelig undersøgelsen er (Riis 2012: 352). I en kvalitativ kontekst henviser reliabilitet blandt andet til, at undersøgelsen bør kunne gentages på lignende cases med lignende resultater. Derfor bør fremgangsmåden være gennemsigtig, grundig og systematisk, så andre forskere i princippet kan replicere undersøgelsen og få lignende resultater (Ibid.: 352-353).

Dette projekts reliabilitet er højnet gennem en beskrivelse af de overvejelser, der er blevet gjort under udvælgelsen og rekrutteringen af projektets informanter. Hvis undersøgelsen engang i fremtiden skal gentages, vil andre forskere altså nemmere kunne finde frem til lignende informanter. Af samme årsag er interviewguiden også vedhæftet som bilag. Ulempen ved det semistrukturerede interview er dog, at der er mulighed for at stille opfølgende eller uddybende spørgsmål, som ikke er inkluderet i interviewguiden, og som andre forskere derfor ikke kan stille deres informanter.

Projektets reliabilitet bliver ligeledes styrket af den gennemsigtighed, som analyseprocessen er beskrevet med. Her gælder det ligeledes, at hvis undersøgelsen i fremtiden skal gentages, kan forskerne læse sig til, præcis hvordan analysen er foretaget.

5.3.3 Generaliserbarhed

Generaliserbarhed handler om, hvorvidt man ud fra det enkelte studie kan generalisere resultaterne til en større kontekst. Dette kaldes også ekstern validitet (Andersen et al. 2020: 111). At opnå statistisk repræsentativitet i kvalitative undersøgelser er dog ikke altid målet. I stedet søger kvalitative undersøgelser at opnå viden om hele undersøgelsens sociale felt, som eventuelt kan generaliseres til lignende felter (Riis 2012: 355).

Kvalitative studier, dette projekt inklusiv, bygger ofte på en mere tilfældig udvælgelse af cases, hvorfor der opstår en risiko for bias. Dette skyldes, at der i casene bliver skabt en skævhed, som ikke nødvendigvis kan overføres til andre felter eller undersøgelser (Ibid.: 355). Derfor har det været en bevidst opmærksomhed gennem dette projekt at inddrage informanter fra forskellige demografier. Dog er det værd at pointere, at det relativt lave antal af informanter – fem informanter i alt – udgør en naturlig begrænsning for at dække alle befolkningsgrupper.

6 Metode

Dette afsnit har både til formål at redegøre for projektets brug af metoder samt præsentere de metodiske overvejelser og refleksioner, der er blevet gjort i forbindelse med projektet.

6.1 Fænomenologisk standpunkt

Fænomenologi er en empirisk forskningsmetode, som blandt andet bruges inden for sociologien og antropologien. Fænomenologi beskæftiger sig med fænomener, som de opfattes og erfares af subjektet – mens kvantitative studier eksempelvis kan måle, hvor mange kvinder der årligt udsættes for partnervold, beskæftiger fænomenologien sig med, hvordan individet oplever partnervold (Jørgensen 2022: 1). Dermed vil perceptionen af partnervold være afhængig af de oplevelser og erfaringer, subjektet har med fænomenet. Fænomenologien retter derfor sit fokus mod konkrete menneskelige erfaringer, og interesserer sig ikke for, hvad der ”i virkeligheden” skete (Ibid.: 1).

Fænomenologi indebærer et førstepersonsperspektiv, som ofte fokuserer på deltagelse og handlinger. Dog er det nærmest umuligt at få en præcis beskrivelse af, hvad der faktisk skete i forbindelse med en konkret hændelse. Mimik, gestikulationer, lyde, dufte og smage er svære at gengive så præcise, at alle læsere står tilbage med det samme indtryk af, hvad der faktisk beskrives (Ibid.: 3).

Når fænomenologi anvendes som videnskabsteoretisk tilgang, er det især dette førstepersonsperspektiv, der er afgørende for analysen. Derfor må eksempelvis partnervold forstås i forhold til de forestillinger, opfattelser og handlinger, der gør sig gældende i informantens liv. Når interviewet med informanten derfor analyseres, er det relevant at undersøge informantens forestillinger om sit eget liv, opfattelser af den konkrete situation og beskrivelser af specifikke handlingsforløb (Ibid.: 4-5).

Dette projekt har et fænomenologisk udgangspunkt. Det betyder, at projektet vil tage udgangspunkt i informanternes egne oplevelser og erfaringer i verden, mens begreber som ”sandhed” og ”objektivitet” er mindre interessante. Det er derfor informanternes førstepersonsperspektiv, som analysen vil beskæftige sig med og som projektet ultimativt kan konkludere noget ud fra. Med andre ord beskæftiger dette projekt sig med den subjektive sandhed. Informanterne fortæller det, de kan huske og det, de tror, der er sket. Dette er vigtigt at understrege, da ingen af informanterne har rettens ord for, at de har været udsat for et drabsforsøg.

6.2 Udvælgelse af informanter

Dette projekts empiri består af interviews med kvinder, som alle har identificeret at have været udsat for et drabsforsøg af deres daværende partner.

Det var ikke en afgørende faktor for udvælgelsen af informanterne, om de havde anmeldt deres (eks)partner for det drabsforsøg, de var blevet udsat for, eller om ekskæresten var dømt for eksempelvis vold eller drabsforsøg. Dette valg er truffet på baggrund af, at anmeldelsestilbøjeligheden blandt ofre for partnervold er lav – i perioden 2005-2020 anmeldte

29 procent af ofre for partnervold på tværs af køn den vold, de havde været udsat for (Justitsministeriets Forskningskontor 2021: 94). Denne tendens sås også blandt informanterne i dette projekt, hvor to ud af fem havde anmeldt deres ekspartner for vold og/eller drabsforsøg.

Det var heller ikke en afgørende faktor, at informanterne kunne "bevise," at de havde været udsat for et drabsforsøg. Dette valg er i høj grad truffet ud fra en vurdering af vigtigheden i at etablere et trygt rum for informanterne, da deres vidnesbyrd er af en særligt personlig og sensitiv karakter. Således skulle dialogen med den enkelte informant ikke indledes ved at bede om en sandsynliggørelse for, at der var tale om et decideret drabsforsøg. Dette kunne potentielt have afskrækket informanten fra at medvirke, såfremt de havde oplevet en usikkerhed om, hvorvidt deres erfaringer var blevet fundet troværdige.

6.3 Rekruttering af informanter

Projektets empiri består af interviews med i alt fem informanter. Disse informanter er rekrutteret på forskellige vis, primært gennem mit eget netværk eller med hjælp fra Center for Magtanalyse, som jeg var i praktik hos i efterårssemestret 2021. Informanterne er rekrutteret løbende, som jeg har fået kontakt til dem, hvilket tidligere er beskrevet i afsnit 5.2 som en tilnærmelsesvis tilfældig, datadreven caseudvælgelse. Jeg har brugt de sociale medier Facebook og Instagram til at rekruttere informanter. Via Facebook-opslag fra min private profil kom jeg i kontakt med en enkelt informant. Jeg søgte også informanter gennem Center for Magtanalyses Instagram-profil, hvilket også resulterede i rekrutteringen af en enkelt informant. Endeligt rakte jeg også ud til næsten alle kvindekrisecentre i Danmark for at høre, om de stadig var i kontakt med tidligere beboere, som passede på målgruppen og kunne være interesserede i at medvirke. Dette resulterede dog ikke i nogen interviews. To informanter er rekrutteret gennem mit netværk, hvor jeg har bedt venner og bekendte om at viderebringe en indledende tekst om mig selv og projektet til potentielle informanter. Dette gav det bedste resultat, da jeg på denne måde rekrutterede to informanter. Den gode succesrate som denne metode resulterede i, skyldes måske, at mine venner og bekendte kunne validere mig og mit projekt, hvilket skabte et godt fundament for tillid. Den sidste informant er en, som jeg kender privat. Derfor var dette interview en smule anderledes, da jeg allerede kendte til brudstykker af det voldelige forhold, hun har været i. Min personlige relation til denne informant havde dog ikke stor indflydelse på selve interviewet, da jeg fulgte samme procedure som ved de andre interviews.

Jeg har været i skriftlig, telefonisk eller fysisk kontakt med informanterne forud for interviewene. Den forholdsvis store spændvidde i forhold til, hvor meget kontakt der har været mellem informanten og jeg selv, er et udtryk for, hvor meget kontakt informanten selv ønskede i forhold til at være tryk nok til at medvirke.

De fem informanter præsenteres kort her:

Annika: 30 år. Har afsluttet en ungdomsuddannelse. I arbejde. Annika var 26 år, da drabsforsøget fandt sted, og ekskæresten var på daværende tidspunkt 23-24 år. Drabsforsøget fandt sted i Annikas hjem.

Bonnie: 31 år. Har afsluttet en lang videregående uddannelse. I arbejde. Bonnie var 17 år, da drabsforsøget fandt sted, og ekskæresten var på daværende tidspunkt 25 år. Drabsforsøget fandt sted i ekskærestens bil.

Cecilie: 28 år. Har afsluttet en erhvervsuddannelse. I arbejde. Cecilie var 25 år, da drabsforsøget fandt sted, og ekskæresten var på daværende tidspunkt 32-33 år. Cecilie har et barn med ekskæresten. Drabsforsøget fandt sted i Cecilie og ekskærestens fælles hjem.

Diana: 59 år. Har afsluttet en mellemlang videregående uddannelse. Førtidspensionist grundet en arbejdsskade. Diana var 31 år, da drabsforsøget fandt sted. Hun husker ikke præcist, hvor gammel ekskæresten var på daværende tidspunkt. Drabsforsøget fandt sted i Diana og ekskærestens fælles hjem.

Emily: 30 år. Har afsluttet en lang videregående uddannelse. I arbejde. Emily var 27 år, da drabsforsøget fandt sted. Ekskæresten er jævnaldrende med hende. Drabsforsøget fandt sted på et hotelværelse.

Dermed er alle informanter hvide, heteroseksuelle ciskvinder, som befandt sig i alderen 17-31 år, da det voldelige forhold eskalerede og de blev udsat for drabsforsøget. Informanterne har ikke meget andet tilfælles end dette.

En enkelt informant, Cecilie, mødtes jeg med forud for interviewet til en uforpligtende kop kaffe. Her snakkede vi om den vold, hun havde været udsat for, og det viste sig, at hun havde været i tre voldelige forhold, som alle var endt, da volden var eskaleret voldsomt eller hun var blevet udsat for et decideret drabsforsøg. Allerede under det indledende kaffemøde aftalte vi derfor, at interviewet kun ville fokusere på hendes seneste forhold, som netop var endt i et drabsforsøg. Da vi mødtes igen for at lave interviewet, var jeg glad for, at jeg allerede havde denne viden, da der ellers havde været en risiko for, at interviewet var blevet ufokuseret, da jeg i så fald først skulle have sporet mig ind på, hvilket forhold der ville være relevant at interviewe hende om. Valget om at interviewe Cecilie om det seneste forhold skyldes til dels, at det er det forhold, som hun senest har været i og derfor gav udtryk for, at hun bedst kunne genkalde sig.

En af informanterne, Emily, var desuden i tvivl om hvorvidt det, hun havde været udsat for, kunne karakteriseres som et drabsforsøg. Dette skyldes, at hun var i tvivl om hvorvidt volden havde været "slem nok." På baggrund af kvindekrisecentret Danners årsstatistik for 2021, besluttede vi dog i fællesskab, at det, Emily havde været udsat for, kunne betegnes som et drabsforsøg. I årsstatistikken skriver Danner følgende: *"Kvælertag må betragtes som drabsforsøg og er én af de mest hyppigt anvendte drabsmetoder blandt partnerdrab mod kvinder"* (Danner 2022: 8). Da det netop var kvælertag, denne informant havde været udsat for, valgte vi i fællesskab at karakterisere hændelsen som et drabsforsøg.

Endeligt skal det også pointeres, at flere af informanterne beskriver at have været udsat for mere end ét drabsforsøg af den samme ekskæreste. Dette gjaldt Annika, Cecilie og Diana. Dette var jeg opmærksom på forud for interviewet med Cecilie, men ikke i forhold til Annika og Diana. Dette havde dog ikke stor indflydelse på interviewet, da Annika uden tilskyndelse

selv fortalte om det sidste og “værste” drabsforsøg, mens Diana ikke nødvendigvis identificerede de andre drabsforsøg som netop drabsforsøg.

6.4 Det semistrukturerede interview

Det individuelle interview er valgt, fordi det er egnet til at give indsigt i den enkelte informants oplevelser, erfaringer og livsverdener (Harrits et al. 2020: 185). Denne interviewtype er også valgt med henblik på, at interviewene omhandler en meget sårbar tid i informanternes liv, som de fortæller om i fortrolighed. Derfor var et fokusgruppeinterview på forhånd udelukket, da også problemformuleringen fokuserer på den enkelte informants livsverden.

Fordelen ved det semistrukturerede interview er, at spørgsmålene kan tilpasses den enkelte informant og at der kan stilles opfølgende og uddybende spørgsmål undervejs i interviewet (Ibid.: 186). Dette var også årsagen til, at denne interviewtype blev valgt. Qua problemformuleringen skulle interviewet omhandle en specifik tid i informantens liv, hvorfor en interviewguiden gjorde det nemmere at huske at spørge ind til alle relevante punkter i forholdet og potentielle faresignaler.

Interviewguiden er til dels udformet på baggrund af eksisterende forskning, navnlig Rye et al. (2019), og de risikofaktorer, som der er identificeret heri. Dog var det vigtigt, at interviewguiden, og dermed også interviewene og analysen, gav mulighed for også at finde andre og nye faresignaler. Derfor er spørgsmålene åbne og formuleret sådan, at informanten selv kan vælge, hvad de vil fortælle om og lægge vægt på. Desuden er interviewet struktureret kronologisk, således at interviewet begynder med at spørge ind til, hvor og hvornår informanten mødte den mand, som senere begik drabsforsøget mod hende. Interviewet fokuserer derefter på, hvordan forholdet udviklede sig, hvornår informanten indså, at hun befandt sig i en farlig situation samt hvad der ifølge informanten var motivationen bag drabsforsøget. Se bilag 1 for interviewguide.

6.5 Interviewsituationen

To interviews blev afholdt hjemme hos informanterne, mens de resterende tre blev afholdt i et mødelokale på Aalborg Universitet i København. Dermed blev alle interviews afholdt ansigt-til-ansigt, og ikke over Microsoft Teams eksempelvis. Jeg prioriterede at afholde interviewene fysisk, til dels fordi interviewet omhandlede et potentielt sårbart emne, og til dels fordi jeg havde en forhåbning om, at det fysiske interview ville skabe en større tryghed og åbenhed hos informanterne i forhold til at fortælle om deres oplevelser.

Under interviewet var jeg meget bevidst om det ulige magtforhold, der kan opstå i interviewsituationer, hvor jeg som interviewer stiller spørgsmålene og informanten svarer (Kvale et al. 2015a: 55). Interviewer og informant er altså ikke ligestillede, da det er intervieweren, der sætter rammerne og beslutter det overordnede emne og spørgsmål. Det er ligeledes intervieweren, som efterfølgende fortolker informantens svar (Ibid.: 56). Derfor var jeg også meget bevidst om at gøre situationen så afslappet som muligt, eksempelvis ved at small talke med informanten forud for interviewet og sørge for, at der var noget at drikke undervejs i interviewet.

Endeligt skal der også inkluderes nogle overvejelser omkring køn og kønnede kroppe. Generelt kan kroppen have en indflydelse på interviewet, særligt hvis der er tydelige fysiske modsætninger mellem interviewer og informanten (Kvale et al. 2015c: 141). Samtidig udgør kropslige erfaringer ofte konteksten for hele interviewet, hvilket også i dette projekt er tilfældet, da informanterne blev interviewet på baggrund af det drabsforsøg, de har overlevet. Dette må i høj grad siges at være en kropslig erfaring (Ibid.: 141). Køn spiller også en rolle i projektet, da jeg udelukkende har valgt at fokusere på kvindelige ofre – og dermed også kvindelige informanter – og mandlige gerningspersoner. Jeg er selv kvinde, hvilket måske har haft en positiv effekt på informanternes vilje til overhovedet at ville tale med mig om emnet. Havde jeg selv været igennem de samme kropslige erfaringer som informanterne – og givet dette tilkende forud for interviewet – ville dette formentlig også have påvirket interviewet.

6.6 Ethiske overvejelser

I projektet er der taget højde for en række etiske overvejelser. Først og fremmest er der sikret informeret samtykke fra samtlige informanter, inden interviewet er gået i gang. Informeret samtykke indebærer blandt andet, at informanterne er blevet informeret om projektets overordnede formål og design, samt at de har ret til ikke at svare på spørgsmål eller trække sig helt fra at deltage i interviewet (Kvale et al. 2015b: 116). Alle informanter har ligeledes givet samtykke til, at interviewet måtte optages og at de ville fremstå anonyme i det færdige projekt. For flere informanter var anonymitet en betingelse for, at de overhovedet ville deltage. Dette indebærer derfor fortrolighed, hvilket vil sige, at personfølsomme data ikke vil blive afsløret og informanternes privatliv beskyttes (Ibid.: 117-118).

Informanterne samtykkede også til, at jeg måtte citere dem i det færdige projekt, dog på betingelse af, at de fik mulighed for at godkende citaterne. Det er almindeligt at præsentere resultaterne af en interviewundersøgelse gennem udvalgte citater, da dette giver læseren en fornemmelse af interviewets indhold og eksempler på det analyserede materiale (Kvale et al. 2015d: 352). Dog er der nogle rammer for, hvordan citater skal bruges i forskning. Blandt andet skal citaterne sættes ind i en større kontekst, så læseren ved, hvilket spørgsmål citatet er et resultat af (Ibid.: 353).

Da jeg har valgt at citere informanterne i projektets analyse, har jeg været meget bevidst om, hvordan informanternes udsagn blev præsenteret, så de blev sat ind i den korrekte kontekst og ikke forvrænget, jævnfør ovenstående overvejelser om rammer for citering. Fire af informanterne valgte at tjekke deres citater inden dette projekts aflevering – dog udtrykte nogle, at de primært ønskede at se deres citater, fordi de var nysgerrige på, hvilke jeg havde udvalgt. At tilbyde informanterne citattjek, sikrer, at eventuelle misforståelser eller misfortolkninger forebygges. Informanterne skal altså kunne genkende sig selv i de citater og den kontekst, de sættes ind i. Når citaterne skal godkendes af informanterne, er jeg samtidig forpligtet til at godkende eventuelle rettelser (Kvale et al. 2015b: 108). En enkelt informant ønskede, at nogle detaljer fra hendes liv blev udeladt, hvilket jeg selvfølgelig efterkom.

Citaterne, der indgår i analysen, er i de flestes tilfælde blevet redigeret for læsevenlighed. Det betyder, at ord som "øh" og sætninger, hvor informanten afbryder sig selv og starter forfra, er blevet redigeret ud. Disse redigeringer har ikke haft indflydelse på indholdet eller betydningen i citatet, men er som sagt blevet gennemført for at gøre citatet mere læsbart.

Det er også værd at inddrage overvejelser omkring eventuelle konsekvenser, det måtte have for informanterne at medvirke i projektet. I denne sammenhæng er det blandt andet forskerens ansvar at reflektere over mulige konsekvenser det måtte have at medvirke for både den enkelte informant og den gruppe, informanten repræsenterer (Kvale et al. 2015b: 118-119). Med i mine etiske overvejelser var derfor, om der var en risiko for at retraumatisere den enkelte informant ved at bede dem om at tænke tilbage på og fortælle om drabsforsøget. Denne overvejelse hænger formentlig sammen med den generelle opfattelse af volds ofre som "sårbare" og partnervold som et "sensitivt emne" (Downes et al. 2014: 3). Dog er der også forskning, som viser, at ofre for vold kan drage nytte af at medvirke i undersøgelser, da de føler, at de bliver lyttet til og behandlet med respekt, ligesom de samtidig kan føle, at de kan bruge deres egne erfaringer til at hjælpe andre (Ibid.: 4). Da alle informanter på den ene eller anden måde aktivt har kontaktet mig, vurderer jeg, at de alle havde mentalt overskud til at medvirke i projektet. Jeg endte desuden alle interviews med at spørge, hvordan det havde været for informanten at snakke med mig, og lod dem desuden vide, at de kunne række ud til mig, hvis de havde et behov for det.

6.7 Kodning

I dette projekt er kodning og tematisk narrativ analyse valgt som metoder, da det giver mulighed for at kondensere datamaterialet og inddele det i kategoriseringer. Helt konkret går kodning ud på at knytte forskellige labels til konkrete tekststykker i datamaterialet på baggrund af eksplicitte principper (Bjørnholt et al. 2020: 212). Dette kan gøres enten deduktivt eller induktivt. Deduktiv kodning indebærer, at man koder datamaterialet ud fra forudbestemte begreber og forventninger. Denne strategi giver også mulighed for at teste en eller flere hypoteser, som er opstillet på baggrund af teori eller viden (Ibid.: 214). Da der allerede findes en del dansk og nordisk litteratur på området for risikofaktorer og hændelsesforløbet op til et partnerdrab, havde dette været en mulighed. Denne strategi fravalgte jeg dog, da jeg gerne ville holde muligheden for at identificere nye faresignaler, hændelsesforløb, begreber eller forståelsesrammer åben. Derfor valgte jeg den induktive analysestrategi. Denne strategi indebærer som regel, at forskeren starter med at lave en åben kodning, hvor koderne genereres ved at læse teksten og notere de emner, som datamaterialet indeholder (Ibid.: 214). I modsætning til den deduktive strategi, starter man derfor med en tom kodeliste, da koderne ikke er baseret på en teoretisk forforståelse (Ibid.: 215).

Det semistrukturerede interview og åben kodning går godt i spænd. Dette skyldes, at man under den åbne kodning så vidt muligt skal sætte sine egne forforståelser i baggrunden og lade datamaterialet "tale." Dette gøres ved eksempelvis at stille spørgsmål til dataen: Hvilken situation befinder aktørerne sig i? Hvad siger folk? Hvordan handler de? Og hvor befinder de sig henne? (Ibid.: 221). Dette gøres bedst, hvis der under interviewet er stillet åbne spørgsmål, så informanten har mulighed for at svare selvstændigt og gå i dybden med det, som informanten selv finder relevant (Ibid.: 220). Da interviewguidens spørgsmål i høj grad er åbne og inviterer til, at informanten fortæller dét, hun selv mener er vigtigst, er der god overensstemmelse mellem datamateriale og analysemetode.

6.8 Tematisk narrativ analyse

Udover kodningsprocessen er også tematisk narrativ analyse valgt som metode. Helt overordnet er et narrativ en kreativ konstruktion af sammenhæng og konsistens. De er essentielle for den menneskelige eksistens, da et individ gentagne gange genskaber sig selv ved at fortælle og genfortælle sin livshistorie. Dette resulterer i, at individet positionerer sig selv som en moralsk aktør på tværs af kontekster og tid (Berger 2018: 127). Narrativer er vigtige for individets selvforståelse, da de sammenkobler erfaringer, handlinger og drømme. Tilsammen udtrykker dette, hvem individet er, og dets grundlæggende eksistens og væren i verden (Ibid.: 127-128).

I narrativer er det i højere grad relevant at undersøge, hvordan individet aktivt skaber mening i forhold til dem selv og deres liv, snarere end at undersøge om selvnarrativet indeholder beskrivelser af det, som objektivt skete. For at gøre fortællingen tilstrækkeligt overbevisende for andre, kan det være nødvendigt at skabe et narrativ, hvor begivenheder og handlinger forklares (Ibid.: 128).

Når narrativer analyseres tematisk, er det centrale spørgsmål, *hvad* fortællingen handler om og ikke *hvordan* det fortælles. Fokus er derfor på indhold, heriblandt mening og formål, mens sprog, form og interaktion er mindre vigtige komponenter (Sandberg 2018: 242).

De temaer, der identificeres gennem kodning, bør ikke være unikke for én enkelt fortælling, men bør snarere være til stede på tværs af empirien. Derfor vil en tematisk narrativ analyse typisk identificere de centrale temaer via kodning og lade disse være udgangspunktet for analyse og diskussion (Ibid.: 243-244).

7 Teoretisk ramme

Dette kapitel vil præsentere den kriminologiske teori, som vil danne rammen for diskussionen.

7.1 Routine activity theory

Ophavsmændene til routine activity theory, Lawrence Cohen og Marcus Felson, argumenterer for, at der skal være tre elementer til stede, før kriminalitet kan opstå: En motiveret gerningsperson, et passende offer samt fraværet af egnede vogtere. Egnede vogtere kan i denne sammenhæng eksempelvis være politibetjente, vagter, overvågningskameraer eller tilfældige forbipasserende, som potentielt kan intervenere, hvis de er vidne til en forbrydelse. Offeret kan eksempelvis være mennesker, men også ting, som kan stjæles, betragtes som ofre (Cohen et al., 2013: 470).

Cohen og Felson argumenterer derefter for, at sandsynligheden for at disse tre elementer er til stede samtidig, og muligheden for at kriminalitet dermed opstår, er påvirket af vores daglige rutiner såsom arbejde, familieliv og fritidsaktiviteter (Ibid.: 470). Routine activity theory er traditionelt blevet brugt til at forklare og forstå ændringer i kriminalitetsraten i perioden efter 2. Verdenskrig, hvor sociale forandringer resulterede i, at befolkningen brugte mere tid væk fra hjemmet og familien (Mannon 1997: 20-21). Derfor er teorien i sin oprindelse særligt møntet på økonomisk kriminalitet, da kvinderne kom på arbejdsmarkedet og man giftede sig senere. Huse og lejligheder blev derfor efterladt tomme og uden en egnet vogter i mange af døgnets timer, hvilket har gjort dem til passende ofre (Rock 2018: 45).

Routine activity theory er i nogle tilfælde også blevet koblet sammen med vold i nære relationer (Mannon 1997: 10). Blandt disse forskere er James M. Mannon (1997), som argumenterer for, at teorien netop kan bruges til at sætte denne form for vold ind i en ny forståelsesramme, da nære relationer og familieliv netop er præget af rutiner (Ibid.: 10-11). Eksempelvis pointerer Mannon, at mænd især er voldelige over for deres partnere, når de begge befinder sig i hjemmet, fordi det er her, han kan slippe afsted med det (Ibid.: 12). Med andre ord befinder den motiverede gerningsperson og det passende offer samme sted, mens offeret er afskåret fra potentielle vogtere.

Mannon peger desuden på, at isolation er en væsentlig faktor i muliggørelsen af vold i nære relationer: Jo mere isoleret en person er, jo større risiko er der for viktisering (Ibid.: 17-18). Dette kædes sammen med social kontrol, eksempelvis i form af overvågning. Denne isolering muliggøres samtidig af, at den moderne familie er langt mere privat. Derfor kan familiemedlemmer uden for kernefamilien eller naboer ikke på samme måde fungere som vogtere, da der i højere grad værnes om privatlivet. Ifølge Mannon forekommer dette en smule ironisk, når der samtidig formes naboværn, som skal forebygge særligt berigelseskriminalitet, men ignorerer vold i nære relationer (Ibid.: 18).

Endeligt skal det også pointeres, at routine activity theory har rødder i klassisk kriminologi. Denne retning inden for kriminologien bygger på en præmis om, at mennesker er rationelt handlende væsener, som fra naturens side sætter sig selv først. Derfor søger mennesker altid at opnå maksimal "pleasure" samt minimere "pain." Da routine activity theory har rødder i denne overordnede teoriretning, antager routine activity theory at mennesker handler rationelt

og tager beslutninger på baggrund af en analyse af fordele og ulemper ved en given handling (Tillyer 2011: 143).

Routine activity theory er valgt, fordi teorien kan bidrage med et nyt perspektiv på forebyggelse af vold og drab i nære relationer. Da teorien dikterer, at alle tre elementer skal være til stede, før der er risiko for kriminalitet, kan vold i nære relationer i teorien forebygges, hvis blot ét af elementerne fjernes (Cohen et al., 2013: 471). Fokus er derfor ikke alene på gerningspersonen, men på de omstændigheder, som både gerningsperson og offer befinder sig i – og som altså muliggør vold.

Routine activity theory er også valgt, fordi der kan opnås et godt samspil mellem teori og empiri. Dette skyldes, at der i interviewene er et stort fokus på og mange detaljer om, hvem der handler, hvornår de handler og hvilke omgivelser aktørerne befinder sig i. Det er altså de interpersonelle relationer og situationer, både før og under drabsforsøget, der er interessante at analysere, og dette kan routine activity theory bidrage til.

7.2 Feministisk kriminologi

Feministisk kriminologisk teori dækker ikke over én enkelt teori. Der er snarere tale om flere perspektiver på kriminalitet og køn, som falder under paraplybegrebet feministisk teori (Burgess-Proctor 2006: 28-29). Historisk har kvinder fyldt meget lidt i kriminologien, som var mere optaget af at forklare og forstå mænds kriminalitet og forebyggelsen heraf. Kvinder som både ofre og gerningspersoner for kriminalitet blev derfor tilsidesat (Ibid.: 27). Dette ændrede sig dog i 1970'erne, hvor den feministiske kriminologi begyndte at brænde igennem parallelt med den anden bølge af feminisme i 1970'erne og 80'erne (Ibid.: 27-28). Traditionelt er feministisk kriminologi blevet inddelt i fem forskellige perspektiver, mest relevant for dette projekt er dog *radikal feminisme*, som opridses her.

Radikal feminisme fokuserer især på patriarkatet som en årsag til undertrykkelsen af kvinder. Kvinder oplever at blive diskrimineret imod, fordi sociale relationer og interaktioner er formet af mandlig magt og privilegier. I kriminologien fokuserer radikal feminisme ofte på manifestationer af patriarkatet i forbrydelser mod kvinder, heriblandt partnervold, voldtægt, seksuel chikane og pornografi. Når kvinder begår kriminalitet, er det som regel en konsekvens af, at kvinderne selv har været ofre for mænds kriminalitet (Ibid.: 29).

I feministisk kriminologisk teori er der altså både fokus på kvinder som ofre og gerningspersoner for kriminalitet. Dette projekt vil dog hovedsageligt fokusere på kvinder som ofre for mænds kriminalitet mod dem, qua problemformuleringen og empirien. Teorien vil dermed bruges til at fokusere på de interpersonelle relationer og hvilken rolle køn spiller her.

I relation til feministisk kriminologi og dette projekts fokus, er det også relevant at inddrage viktimologi. Meget lig feministisk teori, findes der ikke én teoretisk retning inden for viktimologi, hvilket til dels skyldes, at de mange forskellige typer af ofre og offergørelse ikke kan koges ned til én teori eller argument (Rock 2018: 30). Derfor dækker viktimologien eksempelvis både over kvantitative offerundersøgelser, promovering af ofres rettigheder og genoprettende retfærdighed (Ibid.: 48-49). Fælles for de mange grene af viktimologien er dog, at der er fokus

på offeret, en aktør som før viktimologiens opståen var blevet negligeret og i værste fald holdt ansvarlig for den forbrydelse, der blev begået mod offeret (Ibid.: 30-31).

Den feministiske undergren af viktimologien beskæftiger sig især med kvinder som ofre for mænds kriminalitet. Denne form for viktimologi argumenterer for, at vold mod kvinder er en form for magt og kontrol, der i overvældende grad udøves af mænd. Dette fastholder kvinder i en laverestående social, økonomisk, politisk og seksuel rolle sammenlignet med mænd. Der er altså her tale om en strukturel magt, som mænd har over den enkelte kvinde og som gang på gang gør kvinder til ofre for mænd (Ibid.: 37-38).

Routine activity theory og feministisk kriminologi komplimenterer hinanden, da routine activity theory fokuserer på risikoen for at blive udsat for kriminalitet og *hvem*, *hvad* og *hvor*, mens feministisk kriminologi til dels kan bidrage med *hvorfor*. Dermed kan de to teorier bidrage med hver sit perspektiv på partnervold og -drab. Dette spiller også godt sammen med de koder og temaer, som er identificeret i analysen, da der netop her er et stort fokus på hvem der gør hvad og hvornår.

8 Analyse

I dette afsnit præsenteres først fundamentet for analysen, nemlig den forstående analyse og hvorfor denne tilgang er valgt. Herefter forklares analysestrategien, som går i dybden med, hvordan analysen er udført. Til sidst gennemgås selve analysen og de faresignaler, der er fundet gennem kodning og tematisering af empirien.

8.1 Forstående analyse

Tilgangen til analysen i dette projekt er forstående. Det betyder, at analysetilgangen interesserer sig for, hvad der er sandt for de sociale aktører, som medvirker i projektet. Med andre ord vil jeg som forsker forstå verden på den måde, som de sociale aktører forstår den. Dermed interesserer projektet sig ikke for "den objektive sandhed," mens et begreb som faktatjek heller ikke er relevant. I stedet er udgangspunktet, at det som aktørerne betragter som sandt, har en indvirkning på virkeligheden (Brænder et al. 2020: 249-251).

Denne forstående analysetilgang kan med fordel kombineres med den induktive og åbne kodning. Dette skyldes, at man ved både induktiv og åben kodning går til analysen med et åbent sind, da der ikke på forhånd er nedfældet en række koder, som empirien kodes efter.

8.2 Analysestrategi

Da alle fem interviews var gennemført, blev de transskriberet. Det korteste interview varede lidt over 34 minutter, mens det længste interview varede næsten en time og to minutter. I alt blev det til 103 sider med transskriberinger. Datamaterialets omfang tillod dermed, at jeg kodede det manuelt og altså uden brug af software.

Den åbne kodningsproces begyndte med, at jeg læste datamaterialet igennem. Jeg var meget bevidst om så vidt muligt at tilsidesætte mine egne forforståelser, men samtidig have problemformuleringen in mente. Jeg skrev løbende koderne ind i et separat dokument, som jeg identificerede dem, ligesom hvert tekststykke blev tildelt en farve, som korresponderede til den identificerede kode. Da jeg i nogle tekststykker identificerede mere end én kode, blev disse tekststykker tildelt flere koder. I det separate dokument skrev jeg også løbende overvejelser og beslutninger ned, hvilket gjorde det nemmere at holde styr på tanker og valg i forbindelse med kodningen.

Da den første gennemlæsning var færdig, stod jeg med 27 koder i alt, som dækkede over alt fra specifikke følelser hos informanten til beskrivelser af vold. Herefter blev koderne reduceret til 15, da de blev inddelt i mere overordnede kategorier og begreber. Eksempelvis blev koderne jealousy, social kontrol og stalking samlet i hovedkoden psykisk vold, da disse er forskellige former for denne type af vold. Det var analytisk vigtigt at indsnævre de originale 25 koder til et mindre antal, da dette kvalificerer analysen.

Herefter blev koderne inddelt i fem forskellige temaer: Informanten, Ekskæresten, Forholdet, Vold og Omstændigheder. Disse temaer er i høj grad beskrivende for *hvem* og *hvad* der skildres i interviewene, samt *hvor* fortællingen finder sted. I processen med at inddele koderne i temaer var det vigtigt, at temaerne ikke var unikke for én enkelt fortælling, men gik på tværs

af de fem interviews. Jeg overvejede at arrangere koderne i temaer som beskrev en tidsmæssig fremgang i forholdet, men dette ville ikke give mening i praksis, da flere af koderne i så fald ville optræde i flere temaer. Dette gjaldt eksempelvis koderne *“Informantens følelser, tanker om sig selv,” “Kontakt med omverdenen”* og *“Beskrivelser af steder og ting”* som alle var gennemgående for interviewene.

Til sidst læste jeg datamaterialet igennem igen og kodede nu teksterne efter de nye koder og temaer. Listen med slutkoder er vedhæftet i bilag 2. Da kodnings- og tematiseringsprocessen er gennemført induktivt, er det ikke alle koder og temaer, som i sidste ende er relevante for analysen. Dette skyldes, at det ikke er alle koder og temaer, som kan sættes i relation til et faresignal. Disse mindre relevante koder er typisk tilknyttet tekststykker, som beskriver ekskærestens tanker og følelser, eller mere generelle beskrivelser af tidspunkter og steder. Derfor er det heller ikke alle koder, der er relevante at inddrage og beskrive i analysen herunder.

8.3 Resultater af analysen

I analysen vil problemformuleringen besvares ud fra de identificerede faresignaler. Disse er organiseret efter et tidsmæssigt perspektiv og i den rækkefølge, som de generelt opstod i informanternes forhold til ekskæresten. Dog indledes analysen med at præsentere en række baggrundsfaktorer knyttet til informanterne.

I analysen vil der indgå citater fra de fem anonymiserede informanter, som vil have navnene Annika, Bonnie, Cecilie, Diana og Emily. Når der henvises til citater i interviewtransskriptionerne, som eksempelvis (Annika 2022: 1, 2-3), henviser første tal til sidenummer og de efterfølgende tal til linjenummer. Informanternes ekspartnere vil blive refereret til som “ekskæresten” eller under alias.

For at kvalificere analysen yderligere, vil relevant litteratur også inkluderes.

8.3.1 Vold i barndommen

Én af informanterne fortæller, at hun er vokset op med en kontrollerende far. Diana beretter, at hendes far ikke kun kontrollerede Dianas mor, men også forsøgte at kontrollere Dianas ekskæreste i den periode, de var sammen. Det skal her bemærkes, at Diana ikke identificerer dette som decideret vold, men blot omtaler det som kontrol. Ikke desto mindre reflekterer Diana over, om denne kontrol har haft en indflydelse på det voldelig forhold, hun selv endte i som voksen:

“Og så da jeg så kom ud af det [forholdet], der var det meget om at finde ud af, hvorfor røg jeg i det? Og så er det jo noget med at kigge på min mor og min far. Hvorfor blev hun der?”

Altså, hun har jo spildt sit liv, ville jeg sige. Men hun synes jo, at hun har reddet hans liv, men det har hun jo ikke. (...) Så det tror jeg, har været noget af årsagen til, at jeg fandt mig i det [forholdet]. For hun fandt sig jo også i min far.”

(Diana 2022: 18, 52-55 & 19, 1-3)

Kun et enkelt af de studier, som er inkluderet i litteraturreviewet i dette projekt, inkluderer vold i barndommen som en baggrundsfaktor hos gerningspersoner, som begår partnerdrab.

Weizmann-Henelius et al. (2012) beskriver vold i barndommen som en demografisk karakteristika hos mænd, der er dømt for partnerdrab (Weizmann-Henelius et al. 2012: 1521). Der kan dog argumenteres for, at vold i barndommen hos både ofre og gerningspersoner kan være et faresignal for partnervold eller -drab senere i livet. Et amerikansk studie konkluderer, at kvinder har højere risiko for at blive udsat for partnervold, hvis de har været vidne til, at deres mor blev udsat for fysisk vold i barndommen. Risikoen steg, hvis moren hyppigt blev udsat for vold. Studiet konkluderer også, at mænd har højere risiko for selv at udøve partnervold, hvis de var vidne til fysisk vold mod deres mor (Whitfield et al. 2003: 174). Studiet konkluderer dermed, at volden går i arv, så at sige, hvilket også lader til at være tilfældet i Dianas liv og forhold til Dennis.

8.3.2 Lavt selvværd

Fire ud af fem informanter angiver, at de i perioden hvor forholdet begyndte, havde lavt selvværd eller netop var kommet ud af et andet forhold og derfor havde "et knust hjerte" (Emily 2022: 1, 43-44). Informanterne mener selv, at dette har påvirket deres motivation for at indgå i et forhold med ekskæresten. Enten fordi informanterne søgte bekræftelse hos ekskæresten, eller fordi ekskæresten kunne opfylde et behov om eksempelvis tryghed og nærvær. Dette gælder især for Diana, som forud for hendes relation til Dennis både havde oplevet lavt selvværd, og havde været udsat for stalking. Om stalkeren og forholdets begyndelse fortæller Diana:

*"Jeg var bange for ham [stalkeren], så jeg ville bare gerne have en kæreste. (...)
Altså det ville jeg rigtig gerne. Sådan så jeg ikke var alene."
(Diana 2022: 3, 16-17)*

Hos Diana opfyldte ekskæresten altså et behov om tryghed og beskyttelse hos hende. Der kan dog argumenteres for, at det også føltes trygt for Diana at indgå i en relation, hvor partneren var kontrollerende, da hun netop også var vokset op med en kontrollerende far, som beskrevet i forrige afsnit.

At indgå i et forhold med ekskæresten, var altså en måde for Diana at beskytte sig selv på over for stalkeren – I hvert fald til at starte med. Nogle måneder inde i forholdet, da Dennis er begyndt at udøve fysisk vold mod Diana, bebrejder hun sig selv for den vold, hun bliver udsat for:

*"Og det måtte være mig, der måske havde gjort noget forkert. (...) Måske havde jeg været for et eller andet. (...) For sjov, for morsom, måske var jeg for selvcentreret, eller måske var jeg for egoistisk, eller måske var jeg for- bare ikke god nok til ham."
(Diana 2022: 18, 35-44)*

Den vold Diana udsættes for, påvirker hendes selvværd yderligere i en negativ retning. I en periode affinder hun sig med at blive udsat for vold, og det fører ultimativt til mere vold, da hun bliver i forholdet.

Også Cecilie fortæller, at hun oplevede lavt selvværd i perioden, hvor hun mødte og blev kæreste med sin ekskæreste:

“Jeg har haft mega dårligt selvværd, så jeg har bare været ligeglad med, hvis mine grænser er blevet overtrådt. Fordi jeg så har tænkt, ‘nå, men jeg er heller ikke lige så meget værd, så hvorfor kan jeg forlange det samme som alle andre?’”

(Cecilie 2022: 19, 23-26)

For Cecilie kom dette lave selvværd til udtryk ved, at hun var selvskadende. Dette var dog noget, som hende og ekskæresten godt kunne snakke om. Til at starte med udtrykte ekskæresten empati over for Cecilie, men som forholdet blev mere voldeligt, blev dette brugt som et led i den psykiske vold mod Cecilie, hvilket forværrede hendes selvværd yderligere (Cecilie 2022: 3, 27-29).

Dermed indikerer empirien, at lavt selvværd kan være et faresignal for, at forholdet udvikler sig og bliver voldeligt. Dette faresignal er dog ikke beskrevet i den litteratur, som er inkluderet i reviewet i dette projekt. Papadakaki et al. (2009) har studeret sammenhængen mellem vold i nære relationer og lavt selvværd hos den græske befolkning. Efter forskerne havde kontrolleret for faktorer såsom demografi og voldshistorik i familien, konkluderer Papadakaki et al., at lavt selvværd er en signifikant indikator for vold hos både ofre og voldsudøvere (Papadakaki et al. 2009: 740). Med andre ord er både ofre og voldsudøvere mere tilbøjelige til at enten at blive udsat for vold eller udsætte andre for vold, hvis de har et lavt selvværd. Det skal her pointeres, at forskerne ikke kæder lavt selvværd sammen med partnerdrab – blot partnervold. Papadakaki et al. påpeger, at sammenhængen mellem lavt selvværd hos ofre og vold i nære relationer kan skyldes, at ofrene ikke stiller store krav til deres partner, og at de ofte indtager en underdanig position i relationen til andre mennesker (Ibid.: 745). Resultaterne fra det græske studie kan formentlig ikke overføres direkte til den danske befolkning, men studiet indikerer ikke desto mindre, at selvværd kan have indflydelse på en romantisk relation og forekomsten af vold.

8.3.3 Forholdets begyndelse

Fire af de fem informanter fortæller, at forholdet startede ”normalt” – med en forelskelse. Eksempelvis siger Cecilie: *“Jeg var jo bare mega meget forelsket, ikke?”* (Cecilie 2022: 2, 27). Dette udviklede sig i mange tilfælde til en intens relation, hvor informanten og ekskæresten brugte mere og mere tid med hinanden. Typisk var det ekskæresten, som tog initiativ til at mødes og arrangere dates, og senere hen gøre forholdet officielt. Dette gælder eksempelvis for Emily, som fortæller om hendes opfattelse af ekskæresten, da de havde kendt hinanden i kort tid:

“Han var sådan meget ‘på,’ hvis man kan sige det sådan. (...) Så vi var ret hurtigt på den første date, og der var han bare sådan, ja... Der var han virkelig også bare helt intenst på mig.”

(Emily 2022: 1, 24-26)

Den følelse, som Emily beskriver i citatet, kaldes for *whirlwind romance* eller *the commitment whirlwind*. Når en romantisk relation begynder med the commitment whirlwind, forsøger den ene part at fremskynde forholdet hurtigt, eksempelvis ved at være meget vedholdende. Målet er at få den anden person til at forpligte sig til forholdet (Monckton Smith, 2021: 63).

Annika oplevede også en meget intens start på sit forhold til Anders. Annika fortæller, at hende og Anders havde været barndomsvenner, men ikke havde haft kontakt i mange år, før de begyndte at skrive sammen over de sociale medier. Da de så hinanden fysisk igen, gik der kun to dage, før de blev kærester og Anders gjorde det officielt på sin Facebook-profil:

"Jeg havde ikke rigtig noget at sige til det. Jeg var bare meget paf. Det gik lidt hurtigt, men jeg kan egentlig godt lide dig. Og... Jeg kender dig jo egentlig, men alligevel så synes jeg, at det var en anden relation end det venskab, vi havde haft før. Men jeg lod det ske. (...) Den er jeg selv skyld i. Jeg lod det ske. Jeg turde ikke rigtig at sige fra, hvis han så ikke ville noget, fordi jeg sagde fra. Jeg tænkte bare, okay, vi ser, hvad der sker."

(Annika 2022: 2, 17-20)

Allerede her, i forholdets begyndelse, får Annika sine grænser overskredet, da Anders vil gøre deres forhold Facebook-officielt uden først at have spurgt om Annikas samtykke. Den dag i dag bebrejder Annika sig selv for at ikke at have sagt fra – også selvom, hun jo ikke kunne vide, hvordan forholdet ville ende.

Bonnie oplevede også, at hun i starten af forholdet til Bjarke får overskredet sine grænser. I modsætning til de andre informanter beskriver hun dog ikke, at hun på noget tidspunkt er forelsket i Bjarke. Bonnie beskriver, hvordan deres første møde er et resultat af, at Bjarke i en længere periode havde skrevet til hende over sms, mens hun gik på en ungdomsuddannelse:

"Han blev ved med at møde op på min skole flere dage i træk, og skrev "hey, kom nu ud." Og til sidst skrev jeg bare, "lad mig nu være." Og så skrev han, "hvis du kommer ud, så lader jeg dig være. Bare kom ud og sig hej." (...) Så det var meget grænseoverskridende hele tiden, og det var faktisk begyndelsen på vores relation."

(Bonnie 2022: 1, 20-30)

Dermed begynder også Bonnie og Bjarkes forhold meget grænseoverskridende for Bonnie, da hun egentlig ikke har lyst til at mødes med ham, men i sidste ende føler sig presset til at gøre det alligevel.

Generelt oplever informanterne altså en kombination af at være stormende forelskede, men samtidig også få deres grænser overskredet tidligt i forholdet. At forholdet indledes med en whirlwind romance, er dog ikke beskrevet som en risikofaktor i den litteratur, der er inkluderet i dette projekts litteraturreview, men der argumenteres for, at det kan være et tidligt faresignal for vold og kontrol i nære relationer. Jane Monckton Smith (2020) har kortlagt otte stadier i et forhold, der går forud for et partnerdrab. I sin forskning bruger hun begrebet *risk assessment* om de faser, som en gerningsperson gennemgår forud for et partnerdrab. I stadie to beskriver Monckton Smith netop denne commitment whirlwind, hvor der ikke nødvendigvis forekommer vold endnu, men hvor den voldsudøvende part hurtigt erklærer sin kærlighed og derefter begynder at udvise besidderisk adfærd over for sin partner (Monckton Smith 2020: 1275-1276).

8.3.4 Psykisk vold

Alle fem informanter har været udsat for psykisk vold af deres ekskæreste. Denne form for vold er kommet til udtryk på mange forskellige måder, heriblandt social kontrol, stalking, trusler, manipulation og udadreagerende jalousi.

I Annikas forhold til ekskæresten Anders, kom den sociale kontrol blandt andet til udtryk i forbindelse med Annikas uddannelse. Hun fortæller, at hun ikke måtte gå i skole, fordi hun kom i studiegruppe med en mand. Det var underordnet, at manden var homoseksuel og i et forhold, han var alligevel "farlig," fortæller Annika:

"Og jeg skulle bevise, at vi ikke lavede noget. Og han var jo farlig, og jeg ved ikke hvad. (...) Så jeg skulle prøve at komme i pigegrupper kun, hver gang. Og det hjalp heller ikke noget bagefter, for det eskalerede til, at alle var en trussel."

(Annika 2022: 19, 30-38)

I Annikas egne ord eskalerede den sociale kontrol altså, så det ikke kun var mænd, som hun ikke måtte ses med, men stort set alle i hendes omgangskreds. Til sidst måtte Annika heller ikke snakke med sin bedste veninde (Annika 2022: 19, 47). Denne sociale kontrol blev kombineret med stalking. Ekskæresten dukkede eksempelvis op på Annikas skole, og kiggede på hende gennem ruden til Annikas klasselokale (Annika 2022: 19, 35-36). Stalkingen fortsatte også efter forholdets afslutning. Annika fortæller, at ekskæresten kunne finde på at sove i Annikas opgang eller i carporten ved siden af hendes bil i håbet om at komme til at tale med hende (Annika 2022: 26, 30-33).

Bonnie oplevede også at blive udsat for stalking. For hende begyndte det umiddelbart efter, at hun havde endt forholdet til ekskæresten. Bonnie fortæller, at han begyndte at dukke op de steder, hvor hun var (Bonnie 2022: 2, 48-49). Eksempelvis fortæller hun:

"Jeg husker særligt den her ene oplevelse i [vejnavn] faktisk, hvor jeg er taget afsted med min ven, Benjamin, og ømh, lige pludselig så står han bare i døren. (...) Så står han lige pludselig i døren på diskoteket i [vejnavn], og jeg sidder med Benjamin, og jeg kan bare mærke, at jeg fryser."

(Bonnie 2022: 3, 6-10)

To af de fem informanter oplevede også at blive truet med fysisk vold eller at deres familiemedlemmer blev truet med fysisk vold. Dette gjaldt blandt andet Diana, som fortæller generelt om, hvordan det var at være i et forhold med sin ekskæreste:

"Og han sagde, at jeg bare skulle være glad for, at (...) han skånede mig for at brække... Han vidste godt, hvor han skulle slå mig uden, at jeg brækkede noget og uden, at man kunne se det. Altså. Jamen, det var helt frygteligt. Det var så psykisk, øh, altså at det var både psykisk og fysisk terror. Og vold."

(Diana 2022: 7, 12-16)

Dermed bliver den psykiske og fysiske vold kombineret, da Diana ikke ved, om ekskæresten vil føre truslen ud i livet. Diana oplevede også, at ekskæresten truede med at slå hendes farfar ihjel (Diana 2022: 6, 21). I modsætning til sin far, havde Diana et godt og nært forhold til sin

farfar, som hun og ekskæresten også boede hos i en periode. Ekskæresten kendte naturligvis til deres nære forhold, og derfor var det netop farfaren, ekskæresten truede på livet. *“Altså han tog lige dem, hvor det betød noget,”* siger Diana om truslen mod farfaren (Diana 2022: 6, 25).

Endeligt har tre af informanterne også oplevet, at deres ekskæreste var stærkt jaloux. Eksempelvis fortæller Emily om en episode til en fest, hvor en mand rører ved hendes skulder for at få hende med ind på dansegulvet. Dette ser Emilys ekskæreste: *“Men den episode med [en mand], som vitterligt bare havde taget rundt om min skulder, det var ligesom noget, der hjemsøgte vores forhold ret hurtigt ret meget”* (Emily 2022: 4, 23-34). Emily fortæller fortsat, at ekskæresten blev ved med at udspørge Emily om episoden, hvem manden var og hvad han ville.

To af de fem informanter beretter, at ekskæresten har truet med at begå selvmord. Dette gælder eksempelvis Cecilie, hvis ekskæreste truede med selvmord, efter hun var gået fra ham. I en periode blev han ved at ringe til hende, fordi han gerne ville se hende og deres fælles barn. Cecilie blev dog ved med at afvise ham:

“Jeg blev kimet ned. (...) Og så skiftede det mellem, at han var meget aggressiv, (...) til at han så truede med selvmord. Han ringede til mig og stortudede, lød det som om, med at så kunne det også bare være lige meget, så ville han bare tage livet af sig selv.”
(Cecilie 2022: 11, 19-25)

Da Cecilie imidlertid ikke tager hans trussel alvorligt, spørger Casper, hvorfor hun ikke har medlidenhed med ham. Han er ikke længere grædefærdig, men begynder igen at være ”virkelig modbydelig” (Cecilie 2022: 11, 29-33). Dermed er Caspers trussel om selvmord måske i højere grad en form for psykisk vold mod Cecilie, i det han forsøger at få sin vilje, end det er en reel trussel om at tage livet af sig selv.

Bonnies ekskæreste truede også med at dræbe sig selv. Dette skete i forbindelse med selve drabsforsøget, hvor han først truer med at dræbe Bonnie, og efterfølgende truer med at slå dem begge ihjel. Bonnie fortæller, at hun i løbet af drabsforsøget oplever et hukommelsestab, som Bonnie beskriver som blackout. Dette er, hvad hun husker, umiddelbart efter blackoutet:

“Nu kan jeg ikke huske mere, andet end at jeg så vågner lige pludselig op, og jeg kan sådan se igen. Markerne, hvor der bare er så smukt, og han slingrer, kører fucking hurtigt ude på de der små landeveje, og så siger han til mig, ‘hvis ikke vi skal være sammen, så skal vi begge to dø.’”
(Bonnie 2022: 7, 10-14)

I den eksisterende litteratur er psykisk vold en klar risikofaktor for partnerdrab. Rasmussen (2016) konkluderer eksempelvis, at i to tredjedele af de drab, som indgår i studiet fra 2016, havde den mandlige gerningsperson udsat det kvindelige offer for psykisk vold forud for drabet (Rasmussen et al. 2016: 37). Når det kommer til trusler om selvmord specifikt, beskrives disse typisk som selvstændige risikofaktorer i litteraturen. Rye et al. (2019) definerer indikationer på selvmord som tanker eller trusler om selvmord samt faktiske selvmordsforsøg. Rye et al. konkluderer i denne forbindelse, at over halvdelen af de mandlige gerningspersoner for

partnerdrab, som er inkluderet i studiet fra 2019, udviste indikationer på selvmord forud for drabet (Rye et al. 2019: 46). Det er i denne sammenhæng interessant at bemærke, at Bonnie og Cecilies ekskæresten først truede med selvmord under eller efter bruddet – ikke i perioden op til drabsforsøget.

8.3.5 Børn

Ingen af informanterne havde børn, da de indledte forholdet til deres ekskæreste. Cecilie og hendes ekskæreste Casper blev dog forældre til et barn, mens de var kæresten. I løbet af forholdet udøvede Casper gentagne gange fysisk vold mod Cecilie. Dette ændrede sig ikke under graviditeten, hvor den fysiske vold fortsatte:

“Jeg var gravid i uge 28 og der møder jeg op til min søsters konfirmation med et trælår og et blåt øje, der bare siger spar to. Men han er heldigvis ligesom med til at komme med dårlige undskyldninger.”

(Cecilie 2022: 13, 43-45)

Volden fortsatte også efter at Cecilie havde født og de nu var forældre. Cecilie beretter blandt andet om en episode, hvor hun sidder og ammer på sofaen, mens ekskæresten råber og skriger af hende, samt spytter hende i hovedet (Cecilie 2022: 7, 46-48). I sidste ende er det dog frykten for, at Cecilies barn skal vokse op med at se sin mor blive slået eller selv blive slået, som får Cecilie til at gå fra sin ekskæreste og flytte på krisecenter (Cecilie 2022: 14, 48-49).

I litteraturen er børn beskrevet som et baggrundskarakteristika for partnerdrab. Dette gælder eksempelvis Rye et al. (2019), som finder, at der i kun 16 procent af de undersøgte partnerdrabssager ikke var børn i forholdet (Rye et al. 2019: 49).

8.3.6 Kontakt med omverdenen

Alle informanter havde i løbet af deres relation til ekskæresten kontakt med myndigheder, familie, venner, ny kæreste og/eller kolleger. Hyppigheden af kontakten og hvor meget informanten har fortalt om den vold, der foregik i forholdet, varierer dog fra informant til informant. Da kontakt med omverdenen udgør en mulighed for at forebygge yderligere vold eller partnerdrab, er dette punkt også medtaget i analysen.

Alle fem informanter har på et tidspunkt haft kontakt med politiet. Bonnie var kortvarigt i kontakt med politiet, da hendes ekskæreste udøvede vold mod hendes ven på et offentligt sted (Bonnie 2022: 3, 24-26). Diana var også kortvarigt i kontakt med politiet for at anmelde den mand, som stalkede hende, umiddelbart inden hun indledte forholdet til ekskæresten (Diana 2022: 2, 45-47). Emily blev vejledt af politiet efter forholdets ophør (Emily 2022: 18, 23-26). Således er det kun Annika og Cecilie, som var i kontakt med politiet omkring deres ekskærestes vold mod dem, mens de stadig var i et forhold med dem. Annika har flere gange ringet til politiet i løbet af hendes forhold til ekskæresten. Dette gjorde hun eksempelvis i forbindelse med en episode, hvor ekskæresten jagtede hende med en kniv. Annika formår dog at låse sig inde i sin bil, hvor hun ringer til politiet. Simultant med dette ringer ekskæresten også til politiet, fortæller Annika:

“Jeg er udenfor i bilen og har låst mig inde i bilen, indtil politiet kom. Men så havde han vendt det til, at det var mig, der havde været efter ham. (...) Hvorfor skulle jeg det? Det gav ingen mening. Det var det, han ligesom havde nået at sige til dem [politiet] først, fordi det var ham, der nåede at ringe til dem først. Han vidste godt, at når jeg kom ud, så ville jeg ringe.”

(Annika 2022: 21, 47-54)

Selvom politiet var involveret i den konkrete situation, førte det ikke til en anmeldelse. Dette er også tilfældet i de andre situationer, hvor Annika kontakter politiet.

To af informanterne havde kontakt til et krisecenter i forbindelse med bruddet med deres ekskæreste. Cecilie flyttede i en periode på krisecenter, mens Emily fik krisehjælp og rådgivning gennem et krisecenter efter forholdet sluttede. For Emily har hjælpen blandt andet betydet, at hun har indset, at hun befandt sig i større risiko for partnerdrab, end hun umiddelbart først troede. Dette skyldes, at Emily ikke selv ville bruge begrebet drabsforsøg, om den fysiske vold, hendes ekskæreste udsatte hende for (Emily 2022: 14, 13-17). Cecilie var først i kontakt med familie, venner og kommunen, før hun til sidst blev overbevist om, at hun skulle på krisecenter:

“Men jeg var sådan, jeg skal ikke på krisecenter, jeg er jo ikke blevet gennemtæsket. Jeg har ikke været udsat for et rigtigt drabsforsøg. (...) Men til sidst turde min familie ikke andet. Altså, de var også bange. Han [ekskæresten] var også begyndt at kontakte min søster og kom i hendes by og sådan nogle ting. Så hun var virkelig paranoid og det var min far også. Så jeg blev nærmest tvunget på krisecenter, vil jeg sige. Det var ikke af egen fri vilje.”

(Cecilie 2022: 12, 21-26)

Fælles for både Cecilie og Emily er altså, at de ikke anså det, de havde været ude for som “et rigtigt drabsforsøg.” I Cecilies tilfælde har dette fungeret som en barriere for, at hun har søgt professionel hjælp. I sidste ende var det derfor kontakten med hendes familie, som fik hende til at søge hjælp hos et krisecenter.

Eksisterende litteratur konkluderer, at familien kan spille en vigtig rolle i at beskytte kvinder mod partnervold. Dette gælder især, hvis familien bor i nærheden af den voldsudsatte, og den voldsudsatte rækker ud efter hjælp (Clark et al. 2009: 144-145). Samtidig er det sociale netværk ofte de første og eneste, der kender til volden. Derfor er den hjælp, som det sociale netværk kan tilbyde, ofte afgørende for, om den voldsudsatte bliver tilbudt professionel hjælp til at slippe ud af det voldelige forhold (Klein 2012: 8). Dette understreger yderligere, hvor vigtig kontakten til omverdenen er, når det kommer til at forebygge partnervold og -drab.

Empirien indikerer dog også, at det er nemmere at snakke om vold med personer, som selv har oplevet vold. Dette gælder især for Emily, som efter bruddet med sin ekskæreste kom i kontakt med to andre kvinder, som også havde været i et romantisk forhold med ekskæresten Esben, og som også havde været udsat for vold af ham. Hun beskriver det som om, at hun pludselig havde fået to ”sjælevenner” som kunne forstå, hvad hun havde været igennem (Emily 2022: 13, 44-47). Kontakt med ligesindede kunne derfor tænkes at være et andet perspektiv på forebyggelse af vold i nære relationer. Danneskiold-Samsøe et al. (2011) pointerer i denne sammenhæng, at støttegrupper for eksempelvis voldsramte kvinder kan hjælpe deltagerne med at bearbejde deres følelsesmæssige traumer samt skabe tillid til

kvindernes egne evner gennem spejling i andre kvinder med lignende livserfaringer. Succesfulde støttegrupper har klare og faste rammer, så kvinderne trygt kan fortælle om deres erfaringer i tillidsfulde omgivelser (Danneskiold-Samsøe et al. 2011: 358). Støttegrupper som disse kan altså fungere voldsforebyggende, da de hjælper deltagerne med at genopbygge selvværd, hvilket jeg tidligere har argumenteret for, kan være et faresignal for partnervold. Støttegrupperne kan også virke forebyggende, da personer som tidligere har været udsat for vold, har større risiko for at blive udsat for vold igen (Justitsministeriets Forskningskontor 2021: 148). Dette kan dog potentielt forhindres, hvis støttegruppedeltagerne netop hjælpes til at bearbejde traumer og genopbygge tilliden til sig selv.

En informant fortæller desuden, at hendes familie fungerede som en slags efterværn. Efter Diana gik fra sin kæreste, fik hun at vide af sin læge, at hun skulle opstille scenarier for, hvad hun ville gøre, hvis ekskæresten eksempelvis dukkede op på hendes adresse. Hvis Diana derfor ringede til sin søster, og sagde en bestemt sætning, ville søsteren vide, at hun skulle ringe til politiet og sende dem hen til Diana (Diana 2022: 15, 32-48).

8.3.7 Isolation

Alle fem informanter oplevede, at de i løbet af forholdet blev mere isoleret fra omverdenen, særligt fordi de mistede kontakt til familie og venner. Denne isolation oplevede Annika især. Hun fortæller, at veninder og venner ikke længere ville kendes ved hende, fordi hun ikke "var den samme" (Annika 2022: 12, 37). Da ekskæresten samtidig chikanerede Annikas familie og venner ved eksempelvis at ringe til dem om natten for at høre, hvor Annika var, isolerede Annika også sig selv fra sin omgangskreds:

"Hvem skal danne mur om mig? Jeg er nødt til bare at være muren, for det er mig, der har bragt ham ind i vores liv, så jeg er lorten her. Jeg må også få lorten til at forsvinde."
(Annika 2022: 8, 25-27)

Diana oplevede også at blive isoleret fra sin omgangskreds. Mens hun stadig befandt sig i det voldelige forhold, åbnede hun op og fortalte om det til sin veninde. Veninden reagerede dog ved at fortælle Diana, at hun først ville ses med hende igen, når Diana var gået fra kæresten (Diana 2022: 8, 25-26). En lignende reaktion fik Diana fra sin halvbror, som fortæller hende, at "det må du selv finde ud af" (Ibid.: 8, 20-21). Dermed bliver Diana nærmest ekskluderet fra en del af sin omgangskreds, mens hun er i det voldelige forhold. Diana tilskriver dette tidsånden. Hun mener, at partnervold i 1990'erne ikke var noget, man talte om eller noget, man som udefrakommende blandede sig i. Dermed måtte hun selv håndtere volden og komme ud af den.

Isolationen, som informanterne oplevede, er til dels et resultat af den psykiske vold, som de blev udsat for, og til dels et resultat af den selvisolation og ekskludering, som Annika og Diana eksempelvis oplevede. Det har i sidste ende bevirket, at deres ekskæresten nemmere har kunne isolere dem fra omverdenen og udøve yderligere vold mod dem. Empirien indikerer dermed, at isolation er et klart faresignal for (yderligere) partnervold og -drab.

8.3.8 Ændringer i forholdet

Det er kun Diana og Emily, som beretter om specifikke ændringer i deres forhold til ekskæresten. Efter en længere periode med fysisk og psykisk vold, overtaler Diana ekskæresten Dennis til at starte på en uddannelse i en anden landsdel end hvor de boede. Dette er ifølge Diana et stort skifte for Dennis, da han ellers har været arbejdsløs og levet af hendes penge (Diana 2022: 8, 50-55). Nu kan han i stedet se frem til at skulle flytte langt væk og begynde en ny tilværelse som studerende:

"Og han skal egentlig afsted næste dag. Og så er det, at det så slår helt klik for ham, så siger han, 'nu kan det også være lige meget det hele. Vi går fra hinanden, men jeg skal slå dig ihjel, fordi... Altså. Du skal dø.'"

(Diana 2022: 9, 20-23)

Umiddelbart herefter forsøger Dennis at dræbe Diana. Det virker altså til, at skiftet i Dennis' liv har været den direkte katalysator til, at han forsøger at dræbe Diana.

Ændringen i Emilys forhold til ekskæresten Esben sker, da der kommer en forandring i Emilys professionelle liv, som gør, at hende og Esben bruger mere tid sammen. Emily beskriver selv dette som et "turning point," som resulterede i, at den sociale kontrol over hende "eksploderede" (Emily 2022: 6, 45-50). De to eksempler indikerer, at store ændringer i parforholdet eller voldsudøverens liv kan fungere som en trigger for en eskalation af volden. Der argumenteres derfor for, at dette er et faresignal.

8.3.9 Psykisk sygdom

Tre af de fem informanter beretter, at deres ekskæreste led af en psykisk sygdom. Diana er den informant, som går mest i dybden med sin ekskærestes psykiske sygdom. Ifølge Diana, led ekskæresten Dennis af skizofreni, hvilket især resulterede i humørsvingninger, som i mange tilfælde førte til fysisk vold – Diana kunne aldrig vide sig sikker på, hvilken version af Dennis, hun stod overfor. Her er det værd at bemærke, at Ryes studie fra 2019 konkluderer, at 60 procent af mandlige gerningspersoner der var dømt for drab på en partner, havde en psykisk lidelse, hvorfor Rye betegner dette som en risikofaktor. Depression var den mest hyppige diagnose og skizofreni den anden mest hyppige (Rye et al. 2019: 46). Psykiske lidelser er dog ikke blot en risikofaktor for partnerdrab. Eksisterende litteratur peger også på, at der er en statistisk signifikant, men dog beskeden, sammenhæng mellem vold generelt og psykiske lidelser (Link et al. 2016: 730).

8.3.10 Alkohol/stoffer

En af de fem informanter fortæller, at hendes ekskæreste var påvirket af alkohol eller stoffer i forbindelse med drabsforsøget. Dette gælder Bonnie, som fortæller, at hendes ekskæreste var "sprithamrende stiv" da han forsøger at dræbe hende (Bonnie 2022: 6, 47-48).

(Mis)brug af alkohol og stoffer er en risikofaktor for partnerdrab, ifølge litteraturen. I studiet af Rye et al. misbrugte 42 procent af de mandlige gerningspersoner for partnerdrab enten alkohol eller stoffer forud for partnerdrabet (Rye et al. 2019: 45).

8.3.11 Fysisk vold

Efter en periode med psykisk vold, fortæller fire af de fem informanter, at volden eskalerede og blev fysisk. Den sidste informant, Bonnie, fortæller, at hun har været udsat for seksuel vold, men at ekskæresten eksempelvis aldrig slog hende (Bonnie 2022: 5, 33).

Ligesom den psykiske vold, kommer den fysiske vold også til udtryk på mange måder. Eksempelvis beskriver Emily den fysiske vold, hun har været udsat for, som "subtil." Ekskæresten har for eksempel taget fat i hendes håndled og vredet dem rundt, holdt hende nede eller hevet hende i håret (Emily 2022: 8, 2-3). Anderledes var det for Diana, hvor den fysiske vold blev værre over tid. Hun fortæller her om den første gang, volden overgik til at være fysisk:

"Første vold, det var, at han simpelthen tog mig med tøj på, og smed mig under en kold bruser. (...) Altså tvang mig ind under. (...) Og der var jeg simpelthen så rystet. Og vidste ikke, hvad jeg skulle stille op med det, altså. Og så eskalerede det..."
(Diana 2022: 2, 12-22)

Da den fysiske vold ikke tidligere har været en del af relationen mellem Diana og ekskæresten, kommer det som et chok for hende. Som Diana også selv nævner, eskalerer volden senere i forhold, og hun beskriver blandt andet, at hun får "tæsk" (Diana 2022: 4, 21-22) og at ekskæresten kunne finde på at angribe hende, mens hun sov:

"Jeg kunne vågne op om natten ved, at han slog mig eller lige pludselig, så fik jeg en pude over hovedet, hvor han så bare holdt til. Altså, hvor jeg så fandt ud af, at man faktisk godt kan ånde igennem sådan en dunpude. Ellers så havde jeg været død. Og det har han så gjort flere gange."
(Diana 2022: 5, 40-43)

Dermed har Diana formentlig været udsat for flere drabsforsøg, hvis Danners definition på drabsforsøg igen inddrages: *"Kvælertag må betragtes som drabsforsøg og er én af de mest hyppigt anvendte drabsmetoder blandt partnerdrab mod kvinder"* (Danner 2022: 8). Det skal dog her bemærkes, at det ikke var kvælertag - altså et kvælningsforsøg udført med hænderne - som Diana gentagne gange blev udsat for.

To af de fem informanter har også været vidne til, at deres ekskæreste har udøvet fysisk vold mod deres venner eller kæledyr. Bonnie fortæller om to separate episoder, hvor hendes ekskæreste har udøvet vold mod hendes tætte, mandlige ven (Bonnie 2022: 3, 15-16) og venindes bror (Ibid.: 5, 1-3). I begge tilfælde har Bonnie stået og snakket med dem forud for volden. Derudover oplevede Diana, at hendes ekskæreste kastede hendes kat ind i væggen (Diana 2022: 5, 47-48).

To informanter har også oplevet materiel vold. De ting, som ekskæresten har ødelagt, har dog ikke nødvendigvis været ting, som har tilhørt informanten, men snarere genstande som har været inden for ekskærestens rækkevidde. Annika fortæller eksempelvis, at hendes ekskæreste kunne blive arrig og slå til vægge, døre og andre ting (Annika 2022: 6, 34), mens Bonnie fortæller, at hendes ekskæreste på et tidspunkt smadrede interiøret på et diskotek (Bonnie 2022: 5, 19-20).

Endeligt har to af informanterne også været udsat for seksuel vold. Bonnie beskriver, at hendes ekskæreste var seksuelt voldelig, dog uden at beskrive det som eksempelvis voldtægt: *“Han bliver ved med bare at normalisere det [den seksuelle vold], selvom jeg siger til ham, at det altså ikke er rart det her”* (Bonnie 2022: 2, 45-46). Diana var udsat for en anden form for seksuel vold. Hun beskriver det som ydmygende, da ekskæresten tvang hende til at stå nøgen i vinduet i deres fælles lejlighed. De boede i stueetagen og der var lys i lejligheden, så Diana fortæller, at alle der gik forbi på gaden, kunne se hende nøgen (Diana 2022: 10, 4-8).

Da drabsforsøget på Annika ikke afslutter forholdet til ekskæresten, vil det blive beskrevet i dette afsnit, mens de resterende fire drabsforsøg vil blive beskrevet i næste afsnit. Annika befinder sig i sit hjem, da drabsforsøget finder sted. Hun har lige fundet ud af, at ekskæresten Anders har været hende utro igen. Annika beder ham derfor om at gå ud af hendes lejlighed, men da han ikke flytter sig, lægger Annika en hånd på hans skulder og indikerer, at han skal gå. Det resulterer i, at Anders trækker hende i håret og skubber hende ind i et juletræ og et bord. Det får Annika til at bløde fra både hovedet og baglåret. I situationen ved Annika det ikke, men da hun senere tænker tilbage på episoden indser hun, at flængen i baglåret er fra en kniv, og at det er Anders, der har stukket hende, efter hun blev skubbet ind i et bord og et juletræ og ligger på gulvet. Før Anders når at gøre yderligere skade på hende, får Annika låst sig inde i køkkenet (Annika 2022: 9, 1-37).

“Der skulle være sket mere den dag, det er jeg 100 på. Det er svært at forklare, det er bare... Stemningen, når man kender ham, og alt det, jeg har været igennem. Der ville være sket mere, hvis ikke det havde været fordi, at jeg på en eller anden måde var kommet væk.”
(Ibid.: 10, 27-30)

Mens Annika er låst inde i køkkenet, forsøger Anders gentagne gange at åbne døren, både med nøgler fra andre døre i lejligheden og ved at bryde døren ned (Ibid.: 10, 34-39). Episoden ender, da Annika ringer til politiet og de møder op på adressen (Ibid.: 10, 52).

Ifølge litteraturen, er fysisk vold en af de klareste risikofaktorer for, at et forhold kan ende i drab eller drabsforsøg. Eksempelvis pointerer Vatnar, at vold er et forvarsel for drab (Vatnar 2015: 12), mens Rasmussen finder, at den væsentligste risikofaktor for enten yderligere vold, dødelig vold eller drab er tidligere fysisk vold (Rasmussen et al. 2016: 35).

8.3.12 Følelser af skyld, skam og selvbefejdelse

Fire af de fem informanter beskriver, at de i løbet af forholdet har oplevet følelser af skyld, skam og/eller selvbefejdelse. Dette er følelser, som går på tværs af datamaterialet, da informanterne beskriver at opleve følelserne gennem hele forholdet og samt den dag i dag, når de tænker tilbage på forholdet. Eksempelvis nævner Annika som beskrevet i afsnit 8.3.3, at hun selv var skyld i, at hun indgik i det voldelige forhold (Annika 2022: 2, 17-20). Der henvises yderligere til afsnit 8.3.2, hvor det er beskrevet, hvordan Diana ligeledes bebrejdede sig selv for den vold, hun blev udsat for (Diana 2022: 18, 35-44).

Informanterne fortæller også, at skyld, skam og selvbefejdelser til dels har været årsagen til, at de ikke har fortalt om det voldelige forhold til deres nærmeste. Cecilie siger eksempelvis:

“Man gider ikke at være den der irriterende en. Den der dumme en, der bare bliver med en voldelig mand. Man kender jo alle fordommene, ikke?”
(Cecilie 2022: 15, 21-23)

Derfor udgør disse følelser en markant barriere for, at informanten eksempelvis har rakt ud til familie eller myndigheder og dermed fået hjælp til at bryde med det voldelige forhold tidligere. Der ligger dog også et paradoks her, for selvom familie og venner klart fordømmer partnervold, som eksempelvis Emilys omgangskreds gjorde, da hun fortalte dem om drabsforsøget (Emily 2022: 13, 15-18), er volden stadig tabubelagt og skamfuld for nogen at tale om. Derfor afholder nogle af informanterne sig netop fra at tale om det på trods af, at deres omgangskreds formentlig vil fordømme volden.

8.3.13 Forholdets afslutning

Selvom forholdene ikke begyndte med vold, sluttede de som regel voldeligt. Informanterne beskriver generelt, at de er kommet til et punkt, hvor de har fået nok af volden og derfor vil afslutte forholdet. Eksempelvis siger Cecilie: *“Jeg gider ikke at finde mig i det her mere”* (Cecilie 2022: 9, 2). Derfor finder drabsforsøgene sted, efter informanterne har givet udtryk for dette over for ekskæresten.

Bonnies ekskæreste, Bjarke, reagerer på beskeden om, at hun vil afslutte forholdet, ved at holde hende indespærret i sin bil:

“Jeg prøver at tale mig ud af situationen, og så er der bare stilhed. Der er bare stone wall. Og så lige pludselig så siger han, 'hvis ikke vi skal være kærester længere, så skal du dø.'”
(Bonnie 2022: 6, 51 & 7, 1-2)

Efterfølgende truer Bjarke med, at han også vil dræbe sig selv, hvilket fremgår af citatet i afsnit 8.3.4. Bjarke hævder derefter, at han har en pistol i handskerummet. Bonnie forsøger at åbne handskerummet, men det er låst. Citatet fra Bjarke viser en form for besidderisk “alt eller ingenting-mentalitet” om, at hvis ikke han skal være kærester med Bonnie, så er der ingen, der skal være det.

Da drabsforsøget på Cecilie finder sted, er hun og ekskæresten Casper netop er blevet forældre. Casper tilbringer dog ikke meget tid i hjemmet og når han er hjemme, er han ikke nærværende. Dette forsøger Cecilie at tale med ham om, men det resulterer i, at Casper bliver vred og trænger Cecilie op i en krog, hvor han *“...spørger, om det er nu, han skal slå mig ihjel eller hvad”* (Cecilie 2022: 7, 54 & 8, 1). Cecilie fortæller, at hun er bange, og derefter tænker *“nu må jeg løbe”* (Ibid.: 8, 2-14). Hun løber derefter ud af deres fælles lejlighed - med barnet på armen - og ned i kælderen, hvor hun gemmer sig og venter på, at hendes veninde kommer på besøg, som de har aftalt (Ibid.: 8, 14-25).

Drabsforsøget på Diana finder også sted i hende og ekskærestens fælles lejlighed. Som tidligere beskrevet i afsnit 8.3.11, sker drabsforsøget i forbindelse med, at ekskæresten Dennis skal flytte til en anden landsdel. Dette medfører, at de to skal gå fra hinanden, hvilket udløser drabsforsøget. Diana beskriver derefter, hvordan hende og Dennis kæmper – Dennis kæmper for at dræbe hende, mens Diana kæmper for at redde sit liv. Derefter beskriver Diana, at hun får blackout og hukommelsestab, og derfor ikke kan huske, hvad der efterfølgende sker

(Diana 2022: 9, 27-41). Det næste Diana kan huske er morgenen efter: *“Vågner næste morgen meget tidligt ved siden af ham. Jeg kunne lige så godt have været død. Jeg aner ikke, hvad der er foregået”* (Ibid.: 9, 45-47). Hun beskriver, at hun er “gennemtæsket” og at store dele af hendes hår er revet af (Ibid.: 13, 48-52). Diana pakker derefter nogle ting og tager hen på sin arbejdsplads, hvor hun beder om hjælp (Ibid.: 10, 4-13).

Endeligt vil drabsforsøget på Emily også blive beskrevet. Esben har i en lang periode udøvet psykisk vold mod Emily, hvilket blandt andet er kommet til udtryk gennem manipulation og social kontrol (Emily 2022: 5, 16-24). Dette er også tilfældet på aftenen for drabsforsøget. Esben overfalder først Emily verbalt, og da hun beder ham om at stoppe ved at lægge en hånd for munden af ham, sparker han hende tre gange i maven (Ibid.: 12, 6-13). Esben går væk, og Emily følger efter:

“Men jeg tror bare- jeg kunne slet ikke være i, hvad der skete, og jeg havde brug for at få ham tilbage. Det var jo mit desperate forsøg på at have noget kontrol. Og så var det ligesom, at det eskalerede...”
(Ibid.: 12, 30-32)

Emily konfronterer herefter Esben med den fysiske vold, han lige har udøvet mod hende. Emily beskriver så, hvordan det slår “fuldstændig klik for ham,” hvorefter han forsøger at kvæle hende. Emily mener selv, at tab af kontrol kan være motivet bag drabsforsøget:

“Jeg kan selv tænke, om det, at jeg satte ord på det [den fysiske vold], sagde det højt, var så grænseoverskridende for ham, at han havde brug for at få mig fuldstændig ud af øje, ud af sind-agtig. Og så med alle greb skulle have mig væk med det samme, og projekterede sin frustrationer ud på mig en sidste gang, og den jalousi og kontroltab som han ikke vidste, hvad han skulle gøre af...”
(Ibid.: 15, 40-44)

Da Esben ikke tidligere har udøvet så voldsom fysisk vold mod Emily, er det først i situationen, da Esben tager kvælertag på hende, at Emily bliver bange, og det går op for hende, at hun potentielt er i livsfare.

Fælles for de fleste drabsforsøg er, at de fandt sted i forbindelse med, at informanten ville gøre forholdet forbi. Dette er i betydelig overensstemmelse med eksisterende litteratur, som konkluderer at separation er et typisk motiv for partnerdrab. Eksempelvis bemærker Leth, at mange drab på kvinder begås i forbindelse med, at hun vil forlade sin partner (Leth 2009: 202), mens Carlsson et al. konkluderer at separation/skilsmiss er at af de mest almindelige motiver for partnerdrab i Sverige (Carlsson et al. 2021: 11).

8.3.14 Overlevelse

I løbet af interviewene med informanterne blev der også spurgt ind til, hvorfor informanterne selv troede, at de overlevede drabsforsøget. Dette spørgsmål er inkluderet, fordi det potentielt kan give et svar på, hvorfor nogle individer slipper fra et voldeligt forhold med livet i behold. De fleste af informanterne kan naturligvis ikke give et entydigt svar på dette. I de fleste tilfælde har informanterne ikke efterfølgende snakket med deres ekskærester om drabsforsøget, hvorfor de kun kan rationalisere sig frem til en form for forklaring. I både Bonnie, Diana og

Emilys tilfælde lader det til, at de overlevede episoden, fordi deres ekskæresten skiftede mening og stoppede den fysiske vold, der blev udøvet mod dem. Bonnies ekskæreste endte med ikke at gøre brug af den pistol, han påstod, at han havde i handskerummet i sin bil. Diana er usikker på, hvad der reelt skete under drabsforsøget og derfor ved hun heller ikke, hvorfor Dennis tilsyneladende ombestemte sig og altså ikke dræbte hende. Drabsforsøget på Emily blev afbrudt, da hendes ekskæreste slap det kvælertag, han havde på hende. Anderledes er det for Annika og Cecilie, som i højere grad selv flygtede fra situationen. Annika formåede at låse sig inde i køkkenet indtil politiet kom, mens Cecilie flygtede ud af lejligheden, da hendes ekskæreste trængte hende op i en krog.

8.3.15 Efter drabsforsøget

Afslutningsvis vil det kort blive beskrevet, hvad der skete efter drabsforsøgene:

Annika og ekskæresten fortsatte med at bo sammen i en kort periode efter drabsforsøget, hvorefter ekskæresten flyttede ud (Annika 2022: 23, 1-3). De havde efterfølgende kontakt i en periode, men Annika gjorde det gentagne gange klart, at hun ikke ville være i et forhold med ham eller være i kontakt med ham. I en periode stalkede ekskæresten hende (Ibid.: 26, 30-33) og han holder stadig øje med hende den dag i dag (Ibid.: 8, 8-9). Interviewet med Annika fandt sted i marts 2022 og på daværende tidspunkt var hun i gang med at prøve at anmelde ham for vold.

Efter drabsforsøget på Bonnie, som finder sted i ekskærestens bil, kører ekskæresten Bonnie hjem. Da de holder ude foran huset, truer ekskæresten med, at Bonnie skal gå ind og hente sine forældres penge, ellers vil han skyde dem alle (Bonnie 2022: 7, 23-25). Dette gør Bonnie dog ikke. Det er tidlig morgen, da hun kommer hjem, så hun lægger sig til at sove i sin seng. Hun vågner ved, at hendes mor råber, at der er morgenmad, hvortil Bonnie tænker: *“Det er godt, at der ikke er nogen, der har hørt det”* (Ibid.: 7, 29-32). Bonnie har kun sporadisk kontakt med Bjarke i årene efter forholdets afslutning og de ser kun hinanden én gang efterfølgende (Ibid.: 8, 9-16). Bonnie fortæller, at hun overhovedet ikke havde overvejet, at det var en mulighed at anmelde ekskæresten. Da det gik op for hende, at hun kunne anmelde ham for vold, tog hun kontakt til en advokat. Men advokaten frarådede hende at anmelde ekskæresten, fordi han havde en ressourcestærk baggrund (Ibid.: 14, 24-26).

Cecilie bliver i forholdet til sin ekskæreste i en kort periode efter drabsforsøget. Den dag, deres barn bliver en måned gammel, tager ekskæresten til en fødselsdagsfest og kommer ikke hjem i flere dage. Dette er sidste dråbe for Cecilie, som pakker sin ting og flytter hjem på sin fars sofa med sit barn (Cecilie 2022: 9, 13-33). Da hun ikke kan blive boende hos sin far i en længere periode og heller ikke kan flytte tilbage til ekskæresten, ender Cecilie med at flytte på krisecenter med sit barn (Ibid.: 12, 24-26). Det er også på krisecentret, at Cecilie anmelder sin kæreste for vold (Ibid.: 17, 15). Ekskæresten blev dog ikke dømt på grund af manglende beviser. Cecilie har i dag fuld forældremyndighed over deres barn.

Diana har heller aldrig set sin ekskæreste igen efter drabsforsøget. Da det er hende, der ejer den lejlighed, de bor i, beder hun en nabo om at holde øje med ekskæresten og give hende besked, når han er gået. Diana ringer derefter til en låsesmed, som skifter lejlighedens låse (Diana 2022: 16, 8-9). Diana vælger ikke at anmelde ekskæresten for vold. Hun begrundet det med, at ekskæresten havde et forhold til politiet, og at hun frygtede, at han ville dræbe

hende, hvis hun meldte ham for vold (Ibid.: 11, 21-22). Hun frygtede også, at politiet ikke ville tro på hende (Ibid.: 11, 14-15).

Umiddelbart efter drabsforsøget på Emily, forsøgte hun at komme i kontakt med ekskæresten for at snakke om det, der var sket. Over en sms skrev han dog til hende, at deres forhold var forbi (Emily 2022: 22-27). Efterfølgende vælger Emily at fortælle sin familie og venner om volden og drabsforsøget. Ekskæresten blev derefter blokeret på alle tænkelige måder (Ibid.: 17, 12-15). Emily overvejede at anmelde ekskæresten til politiet, men endte med ikke at gøre det, da udsigterne til at han potentielt ville blive dømt var meget lange og Emily hellere ville "videre" (Ibid.: 18, 38-48).

8.3.16 Opsummering af analysen

En opsummering af analysen viser, at informanterne har været udsat for mange forskellige former for vold og at voldsformerne typisk overlapper. Generelt bliver volden "værre," som forholdet mellem informanten og ekskæresten skrider frem. Informanterne beretter over en bred kam, at de i starten af forholdet blev udsat for psykisk vold, som efter et stykke tid udviklede sig og blev fysisk. Dette er dog ikke et argument for, at fysisk vold er værre end psykisk vold – blot en konstatering af, volden bliver mere livstruende fysisk, som forholdet udvikler sig.

Netop på grund af denne eskalation af fysisk vold, kommer drabsforsøget ikke ud af det blå. I flere tilfælde er drabsforsøget en kulmination på et voldeligt forhold, hvor informanten løbende har fået overskredet sine grænser og derfor ikke formår at sige fra, eksempelvis på grund af lavt selvværd, isolation fra omverdenen eller følelser af skyld, skam og/eller selvbebrejdelse. Med en af informanternes egne ord kan det voldelige forhold opsummeres på følgende måde:

"Han er bare gået et skridt videre, et skridt videre, et skridt videre. Og han har fået lov, fordi man er blevet mere og mere isoleret."

(Annika 2022: 12, 32-33)

9 Diskussion

Teorierne routine activity theory og feministisk kriminologi vil udgøre rammerne for diskussionen, mens også empirien vil blive inddraget for at eksemplificere specifikke situationer.

9.1 Routine activity theory: Risiko for vold

Indledningsvis er det relevant at diskutere de tre elementer, som ifølge routine activity theory skal være til stede, før der er en risiko for, at der opstår kriminalitet. Som pointeret i analysen, starter informanternes forhold som regel ikke voldeligt – undtagelsen er Bonnie, hvis forhold starter med stalking og manipulation. Dermed er det først, når ekskæresten begynder at blive voldelig, at han kan kategoriseres som en motiveret gerningsperson og informanten kan kategoriseres som et passende offer. På baggrund af analysens pointering af, hvor vigtig familie og venner er i forebyggelsen af (yderligere) partnervold, vil jeg desuden argumentere for, at netop familie, venner, kolleger og lignende kan agere egnede vogtere, som potentielt kan forebygge, forhindre eller stoppe partnervold og -drab. Vendes der kortvarigt tilbage til elementet *motiveret gerningsperson*, skal det her pointeres, at dette projekts empiri og analyse ikke søger at give et svar på, hvad der motiverer ekskæresten til at begå partnervold mod informanten. I forhold til den motiverede gerningsperson og rationalitet, er det også vigtigt at pointere, at routine activity bygger på en antagelse om, at gerningspersonen handler rationelt og på baggrund af en analyse af fordele og ulemper ved en given kriminel handling (Tillyer 2011: 143). Dette strider dog imod fundet i analysen, som viser, at de voldelige ekskærester ifølge informanterne flere gange mistede kontrollen og derfor handlede irrationelt, eksempelvis ved at ødelægge ting. Derfor er der ikke overensstemmelse mellem dette grundelement i teorien og fundet i analysen, men som resten af dette afsnit vil demonstrere, er det alligevel relevant at inddrage teorien i forbindelse med partnervold.

Når informanterne fortæller om den fysiske vold, de har været udsat for, har volden i langt de fleste tilfælde foregået inden for hjemmets fire vægge. Et godt eksempel på dette er drabsforsøgene, som i tre af tilfældene fandt sted i informantens hjem. Dette går dermed imod, hvad ophavsmændene til routine activity theory generelt argumenterer for: Hvis et individ bruger mere tid på offentlige steder, stiger risikoen for, at de møder en motiveret gerningsperson mens der ikke er en egnet vogter til stede (Cohen et al., 2013: 469). Alligevel er teorien relevant at bruge i forbindelse med vold i nære relationer. For det er netop når informanten og ekskæresten befinder sig i hjemmet, at der ikke er en egnet vogter til stede. Dette påpeger Mannon (1997) også, når han argumenterer for, at mænd særligt er voldelige overfor deres partnere i hjemmet, da det er her, han kan slippe afsted med det (Mannon, 1997: 12). For flere af informanterne er volden yderligere blevet muliggjort i forbindelse med, at de er flyttet sammen med ekskæresten. Dermed har parret brugt mere tid sammen alene, da de ikke længere har haft hver deres lejlighed eller hus at tage hjem til. Med andre ord er deres rutiner blevet ændret, hvilket i dette tilfælde øger risikoen for særligt fysisk vold.

Én informant beretter om en episode, hvor den fysiske vold fandt sted på en festival, hvor der var mange andre mennesker til stede. Cecilie fortæller, at hendes ekskæreste gav hende en lussing på festivalpladsen, hvorefter et eller flere vidner har snakket med festivalens vagter, som efterfølgende har tilkaldt politiet. Cecilie fortæller dog, at hun overfor politiet benægtede,

at ekskæresten havde slået hende og at hun ikke ville anmelde episoden (Cecilie 2022: 16, 42-48). Det kan her diskuteres, om vidnet, vagterne og politiet har været egnede vogtere. Hverken vidnerne eller vagterne greb ind, da volden fandt sted. Det var først da politiet blev tilkaldt på bagkant, at volden blev italesat. I sidste ende er der dog ikke nogen af disse personer, som kunne beskytte Cecilie mod den vold, hendes ekskæreste udsatte hende for. For selvom Cecilie og ekskæresten befandt sig på et offentligt sted, hvor der potentielt var flere af egnede vogtere, som kunne gribe ind, fandt volden alligevel sted.

Alle informanter har på et tidspunkt været i kontakt med politiet, men alligevel er det kun i få situationer, at politiet har ageret egnede vogtere. Ud fra dette projekts analyse er det derfor nærliggende at argumentere for, at politiet ikke formår at forebygge og stoppe partnervold i tilstrækkelig grad. Bekæmpelsen af vold i nære relationer er dog en prioritet hos politiet. I december 2020 indgik regeringen og fem partier en flerårsaftale for politiet og anklagemyndigheden. I aftalen er der specifikt fokus på mere hjælp til ofre for vold i nære relationer, stalking og voldtægt, hvilket blandt andet kommer til udtryk gennem efter- og videreuddannelse til fagpersoner og oprettelse af specialiserede teams i politikredsene (Justitsministeriet 2020b). Dermed synes regeringen at anerkende, at der om ikke andet er plads til forbedring, når det kommer til at håndtere sager om blandt andet partnervold. Ud fra et viktinologisk perspektiv er det også værd at bemærke, at fokus specifikt er på at arbejde med og hjælpe ofrene. Økonomisk og politisk kunne regeringen også have valgt at prioritere eksempelvis højere straffe til voldsudøvere eller flere pladser på landets krisecentre.

I nogle forhold har fysiske omstændigheder påvirket eller muliggjort den vold, som informanterne var udsat for. Dette gælder især for Annika og Bonnie, som begge oplevede at blive frihedsberøvet af deres ekskærestes. Begge kvinder oplevede at blive spærret inde i deres ekskærestes bil, hvorefter de beskriver, hvordan de har siddet på passagersædet mens ekskæresten har kørt vildt (Annika 2022: 20, 14-25 & Bonnie 2022: 6,46-51). I relationen mellem Bonnie og ekskæresten Bjarke, spillede Bjarkes bil fra start af en stor rolle. Bilen udgjorde rammerne for det første møde mellem dem, ligesom drabsforsøget også finder sted i bilen, som beskrevet i afsnit 8.3.11. Da bilen er i fart og dørene er låst, har Bonnie ikke mulighed for at flygte fra situationen. Dermed er den motiverede gerningsperson og passende offer låst inde det samme sted uden mulighed for, at en egnet vogter kan gribe ind eller offeret kan slippe væk. Inddrages routine activity yderligere, kan der argumenteres for, at Bjarkes bil udgør en fast del af hans hverdagsrutiner, da Bonnie beskriver, at han ofte kører rundt i den. Bilen kan også ses som en forlængelse af hjemmet: Godt nok er der ikke samme niveau af privatliv i en bil som i et hus eller en lejlighed, men bilen er i høj grad Bjarkes domæne, hvor han er i kontrol.

Routine activity theory kan også kobles sammen med de mønstre, der ses i forbindelse med psykisk vold. Emily og ekskæresten Esben arbejdede begge inden for den samme professionelle verden. Da Emily luftede tanken om at søge et nyt job, som ville bringe hende tættere på Esben professionelt, opfordrede han hende kraftigt til at gøre det (Emily 2022: 6, 30-41). Da Emily fik jobbet, skete der en markant ændring i deres forhold, som er beskrevet tidligere i afsnit 8.3.8. Den psykiske vold, som i dette tilfælde kom til udtryk som social kontrol, blev intensiveret, da Emilys rutiner ændrede sig, og hun og Esben både sås privat og professionelt. Emily fortæller, at hun ikke længere måtte festrige eller ses med sin gamle omgangskreds, som hun havde haft et godt og tæt forhold til (Emily 2022: 7, 10-18). Efter

jobskiftet kunne Esben nu i højere grad udøve psykisk vold mod Emily. Hvis Emily lavede planer om at tage ud og mødes med sine venner, ville Esben skælde hende ud på en "subtil" måde, så ingen omkring dem opdagede det (Emily 2022: 7, 16-18). I forlængelse af dette fortalte Esben hende også, at deres omgangskreds "*snakkede i krogene om, at jeg var en drama queen*" (Emily 2022: 7, 16-24). Intensiveringen af den psykiske vold skete altså på trods af, at Emily og Esben i høj grad befandt sig på steder, hvor der var mange andre mennesker. Men netop på grund af voldens "subtile" natur, var der ikke nogen, der opdagede det og potentielt ville eller kunne gribe ind.

Informanternes sociale netværk, såsom familie og venner, kan i bedste fald fungere som egnede vogtere. Vogterne kan enten forhindre volden i den konkrete situation ved at gribe ind eller blot ved deres tilstedeværelse, da den motiverede gerningsperson dermed vil afholde sig fra at udøve vold. Dette ses blandt andet i forbindelse med drabsforsøget på Cecilie, hvor hun flygter ned i kælderen og gemmer sig, indtil hendes veninde kommer på besøg. Først når veninden befinder sig i lejligheden, tør Cecilie at bevæge sig op i lejligheden igen (Cecilie 2022: 8, 13-19). Volden fortsætter ikke, da veninden nu også befinder sig i hjemmet. Som beskrevet i afsnit 8.3.6, spillede Cecilies nærmeste også en stor rolle i at få hende til at søge hjælp på et krisecenter, hvilket distancerede hende yderligere fra den voldelige ekskæreste.

Vogterne kan også spille en mere indirekte rolle. Da Emily gik fra ekskæresten Esben, spillede hendes familie og venner en stor rolle i at sikre, at forholdet ikke blev genoptaget. Da volden blev fysisk og til sidst eskalerede til drabsforsøg, valgte Emily endelig at fortælle sin familie og venner om den vold, hun var blevet udsat for. Hun vidste, at når hun først havde fortalt dem om volden, ville der ikke være nogen vej tilbage, da Emily så ville kunne spejle sig i sine nærmeste og få at vide, at det hun havde oplevet, var over stregen (Emily 2022: 13, 15-18). Dermed fungerede hendes familie og venner som egnede vogtere på den måde, at de forhindrede Emily i potentielt at finde sammen med Esben igen, da de støttede og hjalp hende med at ende forholdet. Der kan dog argumenteres for, at denne rolle som vogter ikke er en, som familien og vennerne aktivt påtog sig, men at det i højere grad var Emily, der gav dem rollen som vogtere ved at fortælle dem om volden. Dermed fungerede Emily på sin vis som sin egen vogter: Hun vidste, hvordan hendes familie og venner ville reagere, og netop derfor valgte hun at indvie dem i forholdet til Esben. Under alle omstændigheder virkede det. Efter Emily i detaljer fortalte om den psykiske vold og drabsforsøget, støttede familien og vennerne hende i at afbryde kontakten til ham og få hende med til lægen og i forløb hos et krisecenter (Emily 2022: 17, 31-32).

Det skal dog også pointeres, at det ikke er alle familiemedlemmer eller venner, der magter at gribe ind over for den vold, deres nærmeste oplever. Dette gælder eksempelvis for Diana, som både fortæller sin veninde og halvbror om den vold, hun er offer for. Som beskrevet i afsnit 8.3.7, er der ikke nogen støtte at hente her, da veninden ikke vil ses med Diana igen, før hun er ude af det voldelige forhold (Diana 2022: 8, 25-26), mens broderen blot fortæller Diana, at det må hun selv finde ud af (Ibid.: 8, 20-21). Veninden og broderen agerer dermed ikke egnede vogtere. Dette viser, at det for voldsudsatte ikke altid er nok at indvie sine nærmeste i den vold, man bliver udsat for. Der skal også være en vilje fra familiemedlemmer og venner til at gribe ind.

Kobles routine activity theory og psykisk vold yderligere sammen, ses det, at det passende offer og den motiverede gerningsperson ikke nødvendigvis behøver at være fysisk til stede i samme sfære, før den psykiske vold kan finde sted. Flere af informanterne fortæller om, at den psykiske vold også fandt sted over telefonen og online. Eksempelvis er den konstante kontakt, som smartphones muliggør, blevet brugt til at udøve social kontrol over informanterne. Annika fortæller blandt andet, at hun ofte skulle "bevise" over for sin ekskæreste, hvor hun var og hvem hun var sammen med. Dette skulle hun eksempelvis gøre ved at sende billeder af dem, hun var sammen med. Hvis hun ikke gjorde det, blev hun beskyldt for at være ekskæresten utro (Annika 2022: 18, 23-35). Cecilie fortæller, at hun og ekskæresten på et tidspunkt delte både telefon og Facebook-profil. Dette muliggjorde, at ekskæresten kunne læse alle beskeder og følge med i, hvad Cecilie lavede på internettet (Cecilie 2022: 3, 53-55 & 4, 1-2). Ses der mere historisk på psykisk vold i relation til routine activity theory, kan der argumenteres for, at den teknologiske udvikling har muliggjort, at en voldsudøver i højere grad end tidligere kan udøve vold uanset om offer og gerningsperson befinder sig fysisk sammen eller ej. Der er altså en konstant risiko for psykisk vold og alt hvad det indebærer af stalking, social kontrol og overvågning.

Endeligt kan der også argumenteres ud fra et helt andet standpunkt: At den voldelige kæreste ikke er den motiverede gerningsperson, men i stedet en *corrupted guardian*. Dette udtryk bruges af Mannon (1997) i forbindelse med overgreb mod børn i daginstitutioner og kirker, hvor det eksempelvis er pædagoger og præster, der begår overgrebene. Mannon argumenterer i denne forbindelse for, at disse personer, hvis rolle netop er at tage sig af og beskytte børnene, er korrupte vogtere, som udnytter deres position til at begå overgreb (Mannon 1997: 18-19). Da pædagoger og præster samtidig besidder en autoritær rolle, stoler forældrene blindt på dem og er derfor ikke selv i stand til at agere egnede vogtere (Ibid.: 20). I forlængelse af dette kan der argumenteres for, at en romantisk partner også bør varetage en lignende rolle, og at forholdet bør skabe tryghed, tillid og en følelse af respekt hos begge parter. Dermed kan der argumenteres for, at den voldsudøvende partner ikke er en decideret gerningsperson, men i stedet en korrupt vogter.

9.2 Feministisk kriminologi: Vold som et strukturelt problem

Dansk forskning viser, at kvinder er signifikant hyppigere udsat for partnervold end mænd. Samtidig har den vold, som kvinder udsættes for, en mere alvorlig karakter, da kvinder typisk udsættes for flere forskellige typer af vold (VIVE 2022: 6-7). Med andre ord er det typiske offer for partnervold en kvinde. Argumenteres der ud fra et radikalt feministisk standpunkt, er denne vold mod kvinder et biprodukt af det patriarkalske samfund, hvorfor vold mod kvinder må forstås som et strukturelt problem. Dette underbygges af teorien om voldstrekanten, som er udarbejdet af den engelske antropolog David Riches. Trekanten består af offer, voldsudøver(e) og vidne(r) og opfattelsen af den voldelige handling defineres gennem interesse- og magtkampe mellem disse aktører. Derfor kan opfattelsen og forståelsen af vold skifte over tid og mellem kulturer. Riches fremhæver i den forbindelse også, at volden overordnet har et formål og er et udtryk for sociokulturelle værdier. Derfor kan partnervold mod kvinder ses som strategisk handling fra mandens side, da volden har det formål at disciplinere kvinden og sætte hende "på plads" i forholdet (Danneskiold-Samsøe et al. 2016: 41).

Fortsættes denne argumentation, kan der yderligere argumenteres for, at det i et patriarkalsk samfund er mændene, der har magt og kontrol over kvinderne, hvilket også er i overensstemmelse med feministisk viktimologi. Dette kommer gang på gang til udtryk i empirien, eksempelvis i forbindelse med begrebet *whirlwind romance*. Denne stormende forelskelse finder typisk sted i starten af en romantisk relation, hvor den voldsudøvende part, typisk manden, tager kontrollen og kræver, at kvinden forpligter sig til forholdet efter ganske kort tid (Monckton Smith, 2021: 63). Da dette er en gennemgående faktor i både empirien og litteraturen generelt, kan der argumenteres for, at dette er et strukturelt problem. Jeg har tidligere argumenteret for, at store ændringer i parforholdet eller voldsudøverens liv kan være et faresignal for partnerdrab. I forlængelse af voldsudøverens behov for kontrol, kan en større ændring i privatlivet eller parforholdet forstyrre dette kontrolbehov og udfordre voldsudøverens magtposition. I værste fald kan dette føre til drab eller drabsforsøg, da det er voldsudøverens sidste desperate forsøg på at beholde en del af sin kontrol og magt over den voldsudsatte. Denne alt eller intet-tankegang er også beskrevet i litteraturen, blandt andet af Monckton Smith (2020) som beskriver tankegangen som "last chance thinking." I dette tankemønster er idéen, at voldsudøveren ikke har andet tilbage end en følelse af harme og uretfærdighed. Og derfor bliver drab en mulighed for at løse situationen og genvinde kontrollen og magten (Monckton Smith 2020: 1279).

Mænds kontrol af kvinder er også en central pointe i begrebet *voldens kontinuum*, som er udtænkt af den engelske sociolog Liz Kelly (Sørensen 2013: 73). Begrebet fokuserer på det faktum, at vold er en kontinuerlig tilstedeværelse i mange kvinders liv. Dog er det forskelligt fra kvinde til kvinde, hvilken form volden tager og hvilke konsekvenser den har. Voldens kontinuum kan blandt andet bruges til at identificere fundamentale fællestræk i den oplevede vold på tværs af individer, og det er netop i denne sammenhæng, at Kelly peger på mænds kontrol af kvinder som et fundamentalt fællestræk (Ibid.: 73-74). Disse fællestræk ses også i dette projekts empiri, da de fem informanternes narrativer til et vis punkt ligner hinanden. Som det også blev pointeret i analysen, starter forholdene sjældent med vold, men alligevel gennemgår forholdene en udvikling, hvor forskellige former for psykisk vold langsomt introduceres og normaliseres. Volden kan herefter skifte karakter igen og eksempelvis blive fysisk. I værste fald ender forholdet i drabsforsøg, som det ses i dette projekts empiri, eller drab. I denne forbindelse er det relevant at inddrage voldsspiralen, der er udviklet af sociolog Eva Lundgren, og som netop illustrerer denne normalisering af volden (Jensen et al. 2005: 9-10). Et gennemgående faresignal i empirien er isolation og tab af netværk, som også udgør de sidste trin i voldsspiralen. Isolation er desuden en af de tre kontrolstrategier, som den voldsudøvende part kan bruge mod den voldsudsatte (Ibid.: 9). I informanten Annikas tilfælde førte denne isolation til, at hun i nogen grad blev afhængig af sin ekskærester, da han var en af de få personer i Annikas liv, som hun stadig havde en nær relation til. Da den voldsudøvende part samtidig er den eneste person, som den voldsudsatte omgås med og kan finde forståelse og trøst hos, virker denne relation i længden stærkt nedbrydende for kvindens identitet og virkelighedsforståelse (Ibid.: 27). Derfor er det også denne isolation, der i sidste ende muliggør drabsforsøg eller drab, da den voldsudsatte langsomt mister forbindelsen til omverdenen (Ibid.: 25).

Da der netop er denne glidende overgang mellem voldsformerne, og psykisk og fysisk vold ofte kombineres som nævnt i afsnit 8.3.4 om psykisk vold, giver det mening at referere til volden som en "samlet pakke." Dette udtryk bruges af Bo Wagner Sørensen (2013) i

forbindelse med et studie af voldsramte kvinders erfaringer med seksuel vold. Sørensen konkluderer i denne sammenhæng, at kvinderne i studiet ikke snakkede om seksuel vold specifikt, da de så dette som "en del af det hele" (Sørensen 2013, 86-87). For informanterne i dette projekt kom denne tankegang blandt andet til udtryk ved, at nogle informanter havde svært ved at adskille den psykiske og fysiske vold tidsmæssigt. De to voldsformer er flydt sammen over tid, og selvom informanterne husker, at det startede med psykisk vold og endte med drabsforsøg, så er det ikke længere væsentligt, hvilken form for vold de blev udsat for hvornår. Det skal dog her pointeres, at ikke alle kvinder identificerede drabsforsøget som et drabsforsøg umiddelbart efter, at det havde fundet sted. Dette underbygger yderligere argumentet om, at vold ikke er prædefinerede størrelser som kan puttes i separate kasser.

I relation til voldens kontinuum er det også relevant at inddrage, hvordan informanterne har det i dag. Uden at blive spurgt direkte, fortæller både Bonnie og Diana, at de den dag i dag - henholdsvis 14 og 29 år efter drabsforsøgene på dem - stadig er bange for deres ekskærester. Eksempelvis fortæller Diana: *"Og jeg er bange for, at han skal finde mig, og at... Ja. Finde mig og slå mig ihjel, bare ud af det blå"* (Diana 2022: 11, 53-54). For Bonnie har volden haft den konsekvens, at hun i dag har svært ved at gøre alle slags relationer forbi: *"Jeg har for eksempel aldrig kunne slå op med mænd, jeg ikke ville være sammen med, fordi jeg var bange for, at så ville de slå mig ihjel"* (Bonnie 2022: 10, 18-21). Dermed bærer kvinderne stadig på konsekvenserne af den vold, de blev udsat for – mændene har altså til dels stadig en kontrol og magt over dem, som forhindrer dem i at leve et frit liv uden frygt.

10 Konklusion

Dette speciale har haft til formål at undersøge, hvilke faresignaler der kunne identificeres i hændelsesforløbet op til et drabsforsøg begået af en partner. Det mest markante faresignal, som alle informanter har oplevet, er vold. Informanterne har oplevet mange former for vold, men typisk er volden startet psykisk i begyndelsen af forholdet. Denne psykiske vold er blandt andet kommet til udtryk som social kontrol, stalking, trusler, manipulation og udadreagerende jalousi. Derefter fortæller informanterne, at volden er blevet fysisk. For tre af informanterne har grov fysisk vold har været en del af hverdagen, mens de to resterende informanter fortæller, at den fysiske vold har været mere subtil. Analysen viser også, at den psykiske og fysiske vold overlapper. Dette gælder både tidsmæssigt, da informanterne blev udsat for psykisk og fysisk vold i den samme tidsperiode, men også når det kommer til selve volden. Eksempelvis oplevede flere af informanterne at blive truet med fysisk vold eller at deres familiemedlemmer blev truet med fysisk vold.

Andre signifikante faresignaler, som de fleste informanter oplevede, var lavt selvværd, isolation fra omverdenen samt følelser af skyld, skam og/eller selvbebrejdelse. Disse faresignaler spiller en rolle i hændelsesforløbet op til drabsforsøget, da de har været med til at normalisere den vold, som informanterne blev udsat for eller forhindret informanten i at søge hjælp til at komme ud af det voldelige forhold.

For de fleste af informanterne har drabsforsøget fundet sted i forbindelse med, at de ville gøre forholdet forbi. Tre af informanterne fortæller, at de overlevede fordi deres ekskæreste ombestemte sig under drabsforsøget, mens de to sidste informanter overlevede, fordi de formåede at slippe væk.

I forbindelse med routine activity theory blev elementet *egnet vogter* især diskuteret. Der blev argumenteret for, at særligt familie og venner kan agere vogtere, hvis den voldsudsatte vælger at indvie dem i den vold, de bliver udsat for. Dette kræver dog, at det sociale netværk kan og vil engagere sig i den voldsudsattes liv og magter at træde til og hjælpe.

En central pointe i feministisk kriminologi centrerer sig omkring mænds magt og kontrol over kvinder. Dette sås også gang på gang i projektets analyse, hvor de mandlige ekskæresten fra forholdets begyndelse tog kontrollen og eksempelvis overskred informanternes grænser og undlod at sikre samtykke.

11 Referencer

Ali, P. A. et al. 2016. A literature review of intimate partner violence and its classifications. *Aggression and Violent Behaviour*, 31: 16-25.

Berger, N. P. 2018. "Diagnosticerede kriminelles selvnarrativer og brug af ADHD-diagnose." I Glintborg, C., Hedegaard-Sørensen, L. & Kirkebæk, B. (red.) *Professionelle blikke på den anden – når fortællinger forandrer identiteter*. Frederiksberg: Frydenlund Academic.

Bjørnholt, B. et al. 2020. Kvalitativ analyse: kodning. I Møller Hansen, K., Bøgh Andersen, L. & Welling Hansen, S. *Metoder i Statskundskab*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Brinkmann, et al. 2015. *Kvalitative metoder: En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag, 2. udgave.

Brænder, M. et al. 2020. Forstående analyser. I Møller Hansen, K., Bøgh Andersen, L. & Welling Hansen, S. *Metoder i Statskundskab*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Burgess-Proctor, A. 2006. "Intersections of Race, Class, Gender, and Crime. Future Directions for Feminist Criminology. *Feminist Criminology*, Volume 1, Number 1: 27-47.

Carlsson, L. et al. 2021. *Socio-demographic and psychosocial characteristics of male and female perpetrators in intimate partner homicide: A case-control study from Region Västra Götaland, Sweden*. Tilgængelig på: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0256064>

Christensen, E. 2022. *Hvordan undgår vi de mange partnerdrab?* Tilgængelig på: <https://dkr.dk/nyheder/2022/feb/debatindlaeg-kvindedrab>

Clark et al. 2009. "The Role of the Extended Family in women's risk of intimate partner violence in Jordan." *Social Science and Medicine* 70 (2010): 144-151.

Cohen, L. E. et al. 2013. "Routine Activity Theory." I Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. *Criminological Theory: Past to Present*. Oxford University Press, 5. udgave.

Danner. 2022. *Danners Årsstatistik 2021. Temaanalyse: Partnervold kan føre til partnerdrab*. Tilgængelig på: <https://danner.dk/sites/default/files/danner/Nyheder/Årsstatistik%20temaanalyse%202021%20ENDELIG%20VERSION.pdf>

Danneskiold-Samsøe, S. et al. 2011. 'Familien betyder alt.' *Vold mod kvinder i etniske minoritetsmiljøer*. Frederiksberg: Frydenlund.

Danneskiold-Samsøe, S. et al. 2016. "Vold, køn og kultur - en etnografisk tilgang." *Kvinder, køn & forskning* Nr. 2-3 2016: 32-45.

Downes, J. et al. 2014. "Ethics in Violence and Abuse Research - A Positive Empowerment Approach." *Sociological Research Online* 19 Vol 1: 1-13.

Flury, M. et al. 2010. "Domestic violence against women: definitions, epidemiology, risk factors and consequences." *Swiss Medical Weekly*, 140 (November): 23-27.

Folketinget. 2022. *Forslag til folketingsbeslutning om en national handlingsplan mod partnerdrab på kvinder*. Tilgængelig på:

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20211/beslutningsforslag/b73/20211_b73_som_fremsat.pdf

Harrits, G. S. et al. 2020. Indsamling af interviewdata. I Møller Hansen, K., Bøgh Andersen, L. & Welling Hansen, S. (red.) *Metoder i Statskundskab*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Hart Hansen, J. P. 1977. *Drab i Danmark 1946-1970: En retsmedicinsk undersøgelse*. København: Munksgaard.

Jensen, V. L. et al. 2005. *Når vold er hverdag – En undersøgelse af mænds vold mod kvinder i nære relationer*. København: VFS Socialt Udsatte og LOKK.

Justitsministeriet. 2020a. *Typer af drab i Danmark 2008-2011*. København: Justitsministeriet.

Justitsministeriet. 2020b. Bred flerårssaftale for politiet og anklagemyndigheden på plads. Tilgængelig på: <https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/bred-fleraarsaftale-for-politiet-og-anklagemyndigheden-paa-plads/>

Justitsministeriets Forskningskontor. 2021. *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2020*. København: Justitsministeriet. Tilgængelig på: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Udsathed-for-vold-og-andre-former-for-kriminalitet.-Offerundersogelserne-2005-2020-WT.pdf>

Jørgensen, H. H. 2022. *Fænomenologi*. 2. udgave. Hentet den 21. maj 2022 på: <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/faenomenologi/>

Klein, R. 2012. *Responding to Intimate Violence Against Women*. New York: Cambridge University Press.

Kvale, S. et al. 2015a. Karakteristik af kvalitative forskningsinterview. I S. Kvale & S. Brinkmann (red.), *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Kvale, S. et al. 2015b. Ethiske spørgsmål i forbindelse med interview. I S. Kvale & S. Brinkmann (red.), *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Kvale, S. et al. 2015c. Det kvalitative forskningsinterview som kontekst. I S. Kvale & S. Brinkmann (red.), *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Kvale, S. et al. 2015d. Rapportering af interviewviden. I S. Kvale & S. Brinkmann (red.), *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag, 3. udgave.

Lehti, M. et al. 2019. *Nordic Homicide Report. Homicide in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, 2007-2016*. University of Helsinki, Institute of Criminology and Legal Policy. Helsinki: University of Helsinki. Tilgængelig på:
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/306217/Katsauksia_37_Lehti_etal_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Leth, P. M. 2009. "Intimate partner homicide." *Forensic science, Medicine and Pathology*, 5 (3): 199-203.

Link, N. W. et al. 2016. "Can General Strain Theory Help Us Understand Violent Behaviour Among People with Mental Illness?" *Justice Quarterly Vol. 33, No. 4.*: 729-754.

Mannon, J. M. 1997. "Domestic and Intimate Violence: An Application of Routine Activity Theory" *Aggression and Violent Behaviour Vol. 2, No. 1.*: 9-24.

Monckton Smith, J. 2021. *In Control: Dangerous Relationships and How They End in Murder*. London: Bloomsbury Circus.

Monckton Smith, J. 2020. Intimate Partner Femicide: Using Foucauldian Analysis to Track an Eight Stage Progression to Homicide. *Violence Against Women, Vol. 26(11)*: 1267-1285.

Neergaard, H. 2007. *Udvælgelse af cases i kvalitative undersøgelser*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2. udgave.

Nicolaidis, C. et al. 2003. "Could We Have Known? A Qualitative Analysis of Data from Women Who Survived an Attempted Homicide by an Intimate Partner." *Journal of general internal medicine, 2003-10, Vol.18 (10)*: 788-794.

Papadakaki, M. et al. 2009. "Seeking for Risk Factors of Intimate Partner Violence (IPV) in a Greek National Sample. The Role of Self-Esteem." *Journal of Interpersonal Violence. Volume 24, Number 5*: 732-750.

Thomsen, A. H. 2020. *Homicide in Denmark 1992-2016. PhD-dissertation*. Aarhus: Health, Aarhus University.

Tillyer, M. S. 2011. "Routine activities theory and rational choice theory." I C. D. Bryant (red.), *Routledge Handbook of Deviant Behaviour*. New York: Routledge.

Rock, P. 2018. "Theoretical perspectives on victimisation." I S. Walklate (red.) *Handbook of victims and victimology*. New York: Routledge, 2. udgave.

Rasmussen, N. et al. 2016. *Forebyggelse af drab og dødelig vold i nære relationer, Samlet udgave*. Tilgængelig på: <https://levudenvold.dk/media/p5cj5uyl/v7-forebyggelse-af-drab-og-vold-i-naere-relationer-samlede-rapporter.pdf>

Riis, O. 2012. Kvalitet i kvalitative studier. I M. H. Jacobsen & S. Q. Jensen (red.) *Kvalitative udfordringer*. København: Hans Reitzel.

Rye, S. et al. 2019. "Intimate Partner Homicide in Denmark 2007-2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence" *Cambridge journal of evidence-based policing*, 3 (1-2): 37-53.

Sandberg, S. 2018. Narrativ kriminologi - tematisk, strukturel, performativ og dialogisk analyse. I M. H. Jacobsen (red.) *Metoder i kriminologi*. København: Gyldendal.

Siciliano, S. 1999. *The Crime of Murder in Denmark: a Study in Sociology*. Firenze: Altamont.

Støttrup, R. D. 2022. "De fire kvinder har ikke andet tilfælles end, at der er kvinder. Som er dræbt af mænd." Tilgængelig på: <https://www.alt.dk/artikler/klumme-om-national-handlingsplan-mod-drab-paa-kvinder>

Sørensen, B. W. 2013. "Voldens kontinuum og kvinders voldserfaring." *Sociologi i dag*, årgang 43, Nr. 4/2013: 69-93.

Vatnar, S. K. B. 2015. *Partnerdrap i Norge 1990-2012: En mixed methods studie av risikofaktorer for partnerdrap*. Oslo: Oslo Universitetssykehus.

VIVE, 2022. *Partnervold i Danmark 2020*. Tilgængelig på: <https://www.vive.dk/media/pure/17358/6665864>

Weil, S. 2016. "Failed femicides among migrant survivors." *Qualitative sociology review: QSR*, Vol.12 (4): 6-21.

Weizmann-Henelius, G. et al. 2012. "Gender-Specific Risk Factors for Intimate Partner Homicide: A Nationwide Register-Based Study." *Journal of interpersonal violence* 27(8): 1519–1539.

Whitfield, C. L. et al. 2003. "Violent Childhood Experiences and the Risk of Intimate Partner Violence in Adults. Assessment in a Large Health Maintenance Organization." *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 18, No. 2: 166-185.

Bilag

Bilag 1 – Interviewguide

Hvad er dit navn og alder?

Hvornår og hvordan mødte du ham, der begik drabsforsøget imod dig?

Hvordan var jeres forhold til at starte med?

Hvordan udviklede forholdet sig så?

Hvordan var dit forhold til X i ugen op til drabsforsøget? Var der nogen ændringer i forholdet sammenlignet med tidligere?

Udøvede X nogen former for vold mod dig, enten i ugen op til drabsforsøget eller før det?
Hvornår gik det op for dig, at du befandt dig i en farlig situation?

Hvad gjorde situationen farlig?

Hvorfor tror du, at X valgte at forsøge at dræbe dig?

Hvad gjorde, at du overlevede?

Ved du, om X var påvirket af enten stoffer eller alkohol, da drabsforsøget fandt sted?

Hvem har du ellers snakket med det her om?

Basal information

Hvor gammel var du, da drabsforsøget fandt sted? (Årstal for drabsforsøg?)

Hvor gammel var X da drabsforsøget fandt sted?

Var I i et forhold, da drabsforsøget fandt sted? Hvis ikke, hvor lang tid siden var det så, I slog op?

Hvor fandt drabsforsøget sted? Boede I sammen?

Har I børn sammen?

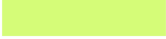
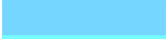
Ved du, om X er tidligere straffet? Hvis ja, for hvilken type af forbrydelse? Ved du, om X har nogen psykiske diagnoser?

Anmeldte du nogensinde drabsforsøget? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvad kom der ud af anmeldelsen?

Hvordan har du det med at have snakket med mig om det?

Bilag 2 – Slutkodeliste

	Farve	Farvenavn
Tema 1 - Informanten		
Informantens baggrund, herunder alder, barndom og børn		Plum
Informantens følelser, tanker om sig selv, herunder lavt selvværd		Lavender
Informantens tanker om ekskæresten og forholdet		Carnation
Kontakt med myndigheder, familie, ny kæreste, veninder, kolleger		Salmon
Tema 2 - Ekskæresten		
Beskrivelser af ekskærestens baggrund + advarsler fra andre om ham		Cantalupe
Beskrivelser af ekskærestens handlinger		Banana
Beskrivelser af ekskærestens følelser, tanker		Honeydew
Tema 3 - Forholdet		
Forholdets begyndelse		Cayenne
Ændringer i forholdet		Maraschino
Forholdets afslutning		Tangerine
Tema 4 - Vold		
Fysisk vold		
<u>Underkoder:</u>		
Fysisk vold		Grape
Seksualiseret vold		Blueberry
Ødelæggelse af materielle ting		Aqua
Psykisk vold		
<u>Underkoder:</u>		
Anden psykisk vold, herunder trusler om drab/selv mord		Midnight
Jalousi		Orchid
Social kontrol, herunder isolation		Sky
Stalking		Ice
Tema 5 - Omstændigheder		
Beskrivelser af tidspunkter, steder, ting		Teal
Psykisk sygdom		Clover
Alkohol/stoffer		Asparagus